انتظار ۱۰

جهانی شدن و حکومت حضرت مهدی

رحیم کارگر

بسم الله الرحمن الرحیم

انتظار ۱۰: جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

نویسنده:

رحیم کارگر

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ---- ۵

انتظار ۱۰: جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ---- ۸

مشخصات کتاب ---- ۸

اشاره ---- ۸

فهرست مطالب ---- ۱۰

مقدمه ---- ۱۴

پیش درآمد ---- ۱۵

فصل اول: جهانی شدن، جهانی کردن و جهانی سازی ---- ۲۴

اشاره ---- ۲۴

۱. پیدایش «جهانی شدن» ---- ۲۶

۲. تعاریف «جهانی شدن» ---- ۳۰

۳. ماهیّت و مبانی «جهانی شدن» ---- ۳۵

۴. رهیافت ها، داعیه داران و اهداف ---- ۴۳

اشاره ---- ۴۳

۴-۱. رهیافت اقتصادی ---- ۴۴

۴-۲. رهیافت فرهنگی ---- ۴۶

۴-۳. رهیافت سیاسی ---- ۴۹

۵. ویژگی های جهانی شدن و جهانی سازی ---- ۵۳

اشاره ---- ۵۳

۵-۱ . فرهنگ جهانی واحد ---- ۵۴

۵-۲ . ایدئولوژی واحد جهانی ---- ۵۵

۵-۳ . ارتباطات جهانی ---- ۵۷

۵-۴ . اقتصاد و سرمایه داری جهانی ---- ۶۰

۵-۵ . سیاست و تضعیف دولت های ملی ---- ۶۲

۶-۵. مذهب و جهانی شدن ۶۵
۶. چالش ها و کاستی ها ۶۷
فصل دوم: حکومت جهانی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف ۷۶
اشاره ۷۶
۱. درآمدی بر حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۷۹
۱-۱. درخشان ترین فرصت ارائه نظریه «حکومت جهانی مهدوی» ۷۹
۱-۲. حتمی بودن انقلاب جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۸۰
۱-۳. اثبات نظریه «حکومت جهانی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف» ۸۱
۱-۴. حکمت و فلسفه اصلی ظهور منجی بشریت ۸۲
۱-۵. تحقّق واقعی جامعه واحد جهانی ۸۳
۱-۶. دین راه حل مشکلات و کاستی ها ۸۴
۱-۷. عصر ظهور ۸۵
۱-۸. جهانی شدن اندیشه «مهدویت» ۸۶
۱-۹. ساختار نظام سیاسی مهدوی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۸۷
۲. مبانی و اهداف «حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» ۸۸
اشاره ۸۸
۲-۱. امامت و بایستگی حکومت امام معصوم ۹۰
۲-۲. حاکمیت صالحان، غایت و پایان تاریخ (فلسفه تاریخ) ۹۱
۲-۳. ضرورت تشکیل حکومت جهانی ۹۲
۲-۴. سرشت و گوهر واحد انسان ها ۹۳
۲-۵. رشد و تعالی انسان ها ۹۳
۲-۶. ضرورت عدالت و قسط فراگیر ۹۴
۲-۷. دین محوری یا انسان محوری ۹۵
۳. ویژگی ها و برنامه های حکومت جهانی قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف ۹۷
اشاره ۹۷
۳-۱. تشکیل حکومت فراگیر جهانی ۹۸

۳-۲. دین و آیین واحد جهانی ---------- ۱۰۰
۳-۳. عدالت فرا گیر جهانی ---------- ۱۰۳
۳-۴. امنیت و صلح جهانی ---------- ۱۰۴
۳-۵. ملت واحد جهانی ---------- ۱۰۶
۳-۶. پیشرفت و رفاه جهانی ---------- ۱۰۷
۳-۷. کمال علم و عقل ---------- ۱۰۹
۳-۸. نوسازی و احیاگری ---------- ۱۱۱
۳-۹. رضایت و خشنودی جهانی ---------- ۱۱۳
فصل سوم: مقایسه و نتیجه گیری ---------- ۱۱۶
درباره مرکز ---------- ۱۴۹

انتظار ۱۰: جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

مشخصات کتاب

سرشناسه : کارگر، رحیم، ۱۳۴۹ -

عنوان و نام پدیدآور : جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف/رحیم کارگر.

مشخصات نشر : قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام. مرکز تخصصی مهدویت، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری : ۱۳۹ص.

وضعیت فهرست نویسی : توصیفی

موضوع : مهدویت

ص:۱

اشاره

انتظار«۱۰»

جهانی شدن و حکومت جهانی

حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

رحیم کارگر

جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی(عج)

مؤلف/ رحیم کارگر

ناشر/ بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

نوبت چاپ/ چهارم، زمستان ۱۳۹۰

شمارگان/ پنج هزار

صفحه آرا/ رضا فریدی

لیتوگرافی/ ترام اسکنر۷۸۳۰۰۵۸

بها/ ۱۵۰۰ تومان

مراکز پخش:

قم: خیابان شهداء (صفائیه)/ کوچه آمار(۲۲)/ بن بست شهید علیان/ مرکز تخصصی مهدویت، ص.پ۱۱۹-۳۷۱۳۵ / تلفن: ۷۷۳۷۸۰۱ / فاکس: ۷۷۳۷۱۶۰

۲. تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج) /ص.پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵ / تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹ - ۸۸۹۸۰۹۹۹ / فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹

WWW.IMAMMAHDI-S.COM

info@imammahdi-s.com

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۴۲۸-۴۳-۹

فهرست مطالب

پیش درآمد۵

فصل اول: جهانی شدن، جهانی کردن و جهانی سازی ۱۵

۱. پیدایش «جهانی شدن»۱۷

۲. تعاریف «جهانی شدن»۲۱

۳. ماهیّت و مبانی «جهانی شدن»۲۶

۴. رهیافت ها، داعیه داران و اهداف ۳۴

۴-۱. رهیافت اقتصادی۳۵

۴-۲. رهیافت فرهنگی ۳۷

۴-۳. رهیافت سیاسی ۴۰

۵. ویژگی های جهانی شدن و جهانی سازی۴۴

۵-۱ . فرهنگ جهانی واحد۴۵

۵-۲ . ایدئولوژی واحد جهانی ۴۶

۵-۳ . ارتباطات جهانی ۴۸

۵-۴ . اقتصاد و سرمایه داری جهانی ۵۱

۵-۵ . سیاست و تضعیف دولت های ملی ۵۳

۵-۶. مذهب و جهانی شدن ۵۶

۶. چالش ها و کاستی ها۵۸

فصل دوم: حکومت جهانی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف۶۷

۱. درآمدی بر حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۷۰

۱-۱. درخشان ترین فرصت ارائه نظریه «حکومت جهانی مهدوی» ۷۰

۱-۲. حتمی بودن انقلاب جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۷۱

۱-۳. اثبات نظریه «حکومت جهانی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف» ۷۲

۱-۴. حکمت و فلسفه اصلی ظهور منجی بشریت ۷۳

۱-۵. تحقّق واقعی جامعه واحد جهانی ۷۴

۱-۶. دین راه حل مشکلات و کاستی ها۷۵

۱-۷. عصر ظهور۷۶

۱-۸. جهانی شدن اندیشه «مهدویت»۷۷

۱-۹. ساختار نظام سیاسی مهدوی عجل الله تعالی فرجه الشریف۷۸

۲. مبانی و اهداف «حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف»۷۹

۲-۱. امامت و بایستگی حکومت امام معصوم۸۱

۲-۲. حاکمیت صالحان، غایت و پایان تاریخ۸۲

۲-۳. ضرورت تشکیل حکومت جهانی۸۳

۲-۴. سرشت و گوهر واحد انسان ها۸۴

۲-۵. رشد و تعالی انسان ها۸۴

۲-۶. ضرورت عدالت و قسط فراگیر۸۵

۲-۷. دین محوری یا انسان محوری۸۶

۳. ویژگی ها و برنامه های حکومت جهانی قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف۸۸

۳-۱. تشکیل حکومت فراگیر جهانی ۸۹

۳-۲. دین و آیین واحد جهانی ۹۲

۳-۳. عدالت فرا گیر جهانی ۹۴

۳-۴. امنیت و صلح جهانی ۹۶

۵-۳. ملت واحد جهانی ۹۷

۶-۳. پیشرفت و رفاه جهانی ۹۸

۷-۳. کمال علم و عقل ۱۰۰

۸-۳. نوسازی و احیاگری ۱۰۲

۹-۳. رضایت و خشنودی جهانی ۱۰۴

فصل سوم: مقایسه و نتیجه گیری۱۰۷

مقدمه

اندیشه مهدویت، پاسخگوی کامل و جامع به خواسته و نیاز دیرین انسان ها در اصلاح وضعیت نابسامان زندگی بشری است.

مهدویت نه فقط برای فردای مبهم بشریت، روشنی و زیبایی عرضه می کند که امروز بشر نیز در گرو فهم و معرفت به این موضوع است. و نشناختن امام و راه، اهداف و جایگاه امام و وظایف ما در قبال او، همان زندگی جاهلی است که مرگ جاهلی را در پی دارد و روایات بسیاری به آن پرداخته اند.

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام به همت پژوهشگران مرکز تخصصی مهدویت، در راستای این هدف مهم، مجموعه ای را به نام «انتظار» فراهم آورده تا به تبیین مباحث و موضوعات مختلف فرهنگ مهدویت به صورت مختصر و با حجمی اندک بپردازد. و در کنار فصلنامه علمی تخصصی انتظار که ویژه پژوهشگران و متخصصان است؛ رهنمون عموم علاقمندان گردد.

مرکز تخصصی مهدویّت

پیش درآمد

امروزه دنیا، شاهد تحوّلات و دگرگونی های گسترده و شگفت آوری، در عرصه اقتصاد، ارتباطات، فرهنگ، سیاست، معاهدات و امور بین الملل، در راستای «جهانی شدن» است. شالوده افکار و اندیشه های سیاسی، سمت و سوی تعهّدات و تصمیم گیری های بین المللی، ماهیت برنامه های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی دولت ها، ادبیات و فرهنگ غالب جوامع، جهت گیری سرمایه گذاری و خدمات اعتباری و مالی، شبکه ارتباطات و انفورماتیک و... به تدریج، بر اساس «جهانی شدن»، «جهانی سازی» و «جهانی کردن» شکل می گیرد و پیوستگی و یکپارچگی میان آنها بیشتر می شود.

قطعی و روشن است که اینک، یکی از نظریات مهم در عرصه بین الملل، ارتباطات، فرهنگ، اقتصاد و سیاست، «جهانی شدن» است. حتی می توان گفت که: «از یک لحاظ، نظریه «جهان گرایی» (جهانی شدن) نظریه ای بلامنازع

است. تحوّلات صورت گرفته در ابزار و شیوه های ارتباطات و جابه جایی های منابع و مردم، آشکارا می توانند بر انهدام حد و مرزهای اجتماعی، تأثیر گذاشته؛ همبستگی و یکپارچگی بیشتری را موجب گردند. این فرایندها، از قرن ها پیش وجود داشته است».(۱)

پدیده جهانی شدن، رویدادی ناگهانی و جدید نیست؛ بلکه از گذشته – به شکل های مختلف – وجود داشته و اکنون سرعت آن بیشتر شده است. گسترش ارتباطات جهانی، به واسطه پیشرفت های فنّی، افزایش نهادهای سیاسی، اقتصادی و تجاری بین المللی، پیدایش سازمان های صنعتی و مالی چند ملیتی و افزایش قدرت بازارهای ارزی، به عنوان اجزای اصلی فرایند جهانی شدن است. تأسیس سازمان ملل متحد(۱۹۴۵)، انتشار نظریه دهکده جهانی مارشال مک لوهان (۱۹۶۵)، انتشار نظریه موج سوّم آلوین تافلر (۱۹۷۸)، پایان جنگ سرد (۱۹۸۹)، اتّحاد پولی یازده کشور اروپایی (۱۹۹۸)، گسترش روز افزون سازمان ها و اتحادیه های اقتصادی (نظیر آسه آن، نفتا و اکو)،

۱- ری کیلی و فیل مارفلیت، جهانی شدن و جهان سوم، ترجمه حسن نورایی و محمد علی شیخ علیان، ص ۲۴۳..

ادغام بازارهای مالی، ادغام بانک های بزرگ جهان، تأسیس «گات» (GAT) و درپی آن «سازمان تجارت جهانی» (WTO) در ۱۹۹۵ و... همگی از پیش زمینه های بروز پدیده جهانی شدن است که هرچه زمان پیش تر می رود، شدّت وقدرت آن نیز بیشتر می شود.

شایان گفتن است که در این زمینه، رشد و پیشرفت شگفت انگیز فنّاوری، در زمینه هایی مانند حمل و نقل و رایانه و انقلاب انفورماتیک در دهه ۱۹۸۰، بسیار تأثیرگذار بوده است.(۱) با توجّه به این مطلب، ابعاد گسترده و گوناگون «جهانی شدن»، برای ما آشکار می شود و حتّی پی می بریم که «جهانی شدن» چیزی، یکپارچه، واحد و یکسان نیست؛ بلکه ما با «جهانی شدن»ها و ابعاد گوناگون آن روبه رو هستیم و خود جهانی شدن نیز امری متفرّد، یک شکل و یکسان نمی باشد و با یک نوع «جهانی شدن» روبه رو نیستیم.

جهانی شدن، مبین نوعی جهان بینی و اندیشیدن درباره جهان، به عنوان یک منظومه کلان و به هم پیوسته است. به قول برخی از متفکّران: «جهانی شدن یک گزینه انتخابی نیست که شما

۱- روزنامه جام جم، شماره ۶۳۵.

اراده کنید آن را بپذیرید یا خیر؛ بلکه کاروانی است که هم زمان، در همه شاهراه های دنیا، به سرعت در حال حرکت است و کشورها نیز توان متوقف کردن آن را ندارند و مانند خاشاکی، در مقابل سیل برده خواهند شد... پیام بازیگران عرصه جهانی شدن نیز آن است که نیروهای اقتصادی و دانش فنی، به سمت همگونی و یکدستی، در اشکال سیاسی، اقتصادی و رفتارهای دولتی پیش خواهند رفت...».(۱) به این ترتیب، جهانی شدن آینده ای را نشان می دهد که در آن تصمیمات سیاسی و اجتماعی، در مقیاس جهانی، ناگزیر بر ساخت هایی مبتنی خواهد شد که بتواند با پیچیدگی های وضعیت جهانی، هماهنگ شود: یک دستگاه پیچیده مدیریت و یک بازار بسیار منعطف و پویا که ضمن صرف نظر کردن از مشارکت مستقیم شهروندان، صرفاً با تلقی آنها به عنوان مشتری و مصرف کننده، می تواند با کارآیی هر چه بیشتر عمل کند.

به علّت وقوع این تغییرات و تحوّلات گسترده و ژرف در جهان و اهمیت و جذّابیت موضوع «جهانی شدن»، نمی توان آن را نادیده گرفت و از بحث و گفت و گو درباره آن چشم پوشید. الان مدعیان و

۱- دکتر علی اصغر کاظمی، جهانی شدن فرهنگ و سیاست، ص ۸ و ۱۴.

نظریه پردازان «جهانی شدن» رو به فزونی نهاده است. شیعه نیز با ارائه نظریه «حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» در طول قرن ها و سال های متمادی، داعیه دار اصلی جهان شمولی در عرصه های فرهنگی، سیاسی و... بوده است.

با توجّه به این مطالب، در این نوشتار بر آنیم که بتوانیم از بحث های مطرح در زمینه «جهانی شدن» - ضمن ارائه چشم اندازی از آن - پلی برای فهم و درک «حکومت جهانی مهدوی» بزنیم و در اثبات و تقویت «نظریه بی بدیل مهدویت» تلاش کنیم. وضعیت کنونی جهان، با ضعف ها و قوّت ها، نقاط مثبت و منفی، نظریه ها و آرمان ها، خواسته ها و نیازها و طرح ها و برنامه ها، بهترین و روشن ترین دلیل و برهان، بر اثبات ضرورت حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و نیاز به آن است؛ یعنی، نظریات ارائه شده درباره «جهانی شدن» و تصمیم گیری ها، برنامه ریزی ها و راه کارهای عملی در این رابطه، می تواند فهم و درک ما را از «مهدویت» آسان کند؛ حقیقت آیات و روایات «ظهور منجی» را بهتر تبیین نماید؛ نیاز و احتیاج بشر به حکومت مقتدر و عدالت گستر را تعمیق بخشد؛ زمینه را برای ظهور او فراهم سازد؛ سطح آگاهی و بینش مردم را بالا برد؛ آنان را آماده پذیرش دولت کریمه و

حکومت جهانی او گرداند؛ «عصر موعود» را بهتر نشان دهد و «اندیشه مهدویت» را فراگیر و جهانی کند.

حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، خط بطلانی بر انواع گوناگون حکومت ها، نظریات، برنامه ها و طرح های ارائه شده در عرصه جهانی است؛ به طوری که تمامی این نظریات و حکومت ها، امتحان خود را پس خواهند داد و مردم به پوچی، ضعف و بطلان آن پی خواهند برد و با آغوش باز، پذیرای «دولت مهدوی» خواهند بود؛ چنان که امام صادق (علیه السّلام) فرمود: «امر ظهور واقع نمی شود، مگر بعد از آنکه هر طبقه ای به حکومت برسند و دیگر طبقه ای در روی زمین باقی نباشد که حکومت نکرده باشد؛ تا دیگر کسی نتواند ادّعا کند که اگر زمام امور به دست ما می رسید، ما عدالت را پیاده می کردیم! آن گاه حضرت قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کرده، حق و عدالت را پیاده می کند» .(۱)

مشکلات دائمی جهان (جنگ ها، عداوت ها، کینه ها، نابرابری ها، نابسامانی ها، ظلم ها و ستم ها)؛ نیازها و احتیاجات ضروری بشر (در زمینه اقتصاد، سرمایه گذاری، ارتباطات، بهداشت، رفع فقر مادی

۱- الغیبه نعمانی، ص ۲۷۴.

و معنوی و ...)؛ الزامات و بایسته های جهان (در زمینه همگونگی و نزدیکی فرهنگ ها، علوم، افکار و اندیشه ها، تربیت اخلاقی و...)؛ ایده ها و آرمان های همیشگی بشر (صلح، دوستی، عدالت، نیکی، آرامش و...)؛ تجارب گذشته انسان ها (در نقص و ضعف دولت ها و حکومت های خود، جنگ ها و ستیزه جویی ها) و... باعث خواست و طلب آگاهانه و عاشقانه «ظهور منجی و مصلح الهی» از سوی بیشتر انسان ها خواهد شد؛ چنان که امام صادق علیه السلام فرمود: «هر جمعیتی در انتظار دولتی هستند... اما دولت ما در آخر الزمان نمایان می گردد».(۱) نکته بدیهی و روشن این است که تصویر «حکومت جهانی مهدوی»، به روشنی و با ذکر تمامی خصوصیات و ویژگی های مثبت آن، چندین قرن پیش، از سوی پیشوایان معصوم شیعه، بیان شده است.

برنامه ها و فعالیت های دولت ها و اندیشمندان در این زمینه، باعث شده که فهم و درک ما از «دولت کریمه و جهانی» حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف آسان شود. اگر چند دهه پیش درباره «جهانی شدن» و «حکومت جهانی» سخن به میان می آمد، درک و فهم و پذیرش آن برای مردم، سنگین و آگاهی و

۱- ینابیع المودّه، ص ۴۴۷.

دانش آنـان در این باره، انـدک و محـدود بود. در این صورت بحث درباره «حکومت جهانی مهـدی موعود» خام و غیر واقعی می نمود و زمینه سـازی برای پـذیرش و بـاور داشت آن، مشـکل به نظر می رسـید. اما اینک به راحتی می توان، در این باره و ویژگی های «دولت کریمه»، صـحبت کرد و از حقانیت و درستی آن دفاع نمود. همچنین می توان با بیان چارچوب های علمی و نظری آن، تئوری قابـل قبولی در عرصه جهانی ارائه داد. اگر نتوانیم به درستی، ابعاد و زوایای مختلف انـدیشه «مهـدویت» را در عصر حاضر بازگو کنیم و نسبت و ارتباط آن را با «جهانی شدن» بسنجیم؛ از قافله اندیشه و گفتمان روز به دور خواهیم بود و نخواهیم توانست درک و فهم بشری را درباره آینده درخشان جهان به خوبی شکل دهیم.

در این نوشتار؛ با توجّه به اهداف، مبانی و ویژگی های «جهانی شدن»، «جهانی کردن» و «جهانی سازی» و نیز مبانی، اهداف و ویژگی های «دولت کریمه مصلح موعود»، در صددیم رابطه آنها را - هر چند به طور خلاصه - مورد پژوهش قرار دهیم و این مطلب را روشن کنیم که رونـد و پروسه «جهانی شدن»، می تواند، پیش زمینه و مقدمه ای برای تشـکیل دولت فراگیر حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد.

ص:۱۵

فصل اول: جهانی شدن، جهانی کردن و جهانی سازی

اشاره

همان گونه که پیش تر گفته شد، کلید واژه اساسی بحث ها و نظریات غالب در جهان معاصر، «جهانی شدن» است. «جهانی شدن» به این معنا است که تحوّلی در جهان جریان دارد و نشانگر فرآیندی است که در آن اقتصاد، فرهنگ، سیاست و کارگزاران این امور، جهانی می شوند و در عرصه جهانی ظهور و بروز می یابند. «جهانی شدن» نشانگر یک تحوّل اجتماعی گسترده و فرآیندی است که بنیاد جامعه را تغییر داده، یک تحوّل تاریخی به وجود می آورد. تحوّلی که همراه با فشردگی زمان و مکان، همسانی و هم شکلی بسیاری از امور و نزدیکی جوامع به یکدیگر است.

۱. پیدایش «جهانی شدن»

اصطلاح «جهانی شدن» در گذشته به عنوان یک اصطلاح جدّی و جا افتاده علمی، کمتر مورد توجّه و کاربرد بود و به طور عمده از اواسط دهه ۱۹۸۰ به عنوان یک اصطلاح علمی، مورد استفاده قرار گرفت. به نظر رابرتسون مفاهیم جهانی شدن، بیشتر پس از انتشار کتاب مارشال مک لوهان تحت عنوان «اکتشافاتی در ارتباطات» در سال ۱۹۶۰ مورد توجّه واقع شد (نظریه دهکده جهانی). جهانی شدن در حقیقت یکی از مراحل پیدایش و گسترش تجدّد و سرمایه داری جهانی است که سابقه آن، به قرن پانزدهم باز می گردد.

«پل سوئیزی» درباره جهانی شدن و روند تدریجی آن می نویسد: «جهانی شدن، یک وضعیت یا یک پدیده (نو ظهور) نیست؛ بلکه یک روند است که برای مدتی بسیار طولانی، جریان داشته است. در واقع از زمانی که سرمایه داری، به عنوان یک شکل قابل دوام جامعه انسانی، پا به جهان گذاشت؛ یعنی، از چهار یا پنج سده پیش تا کنون، جهانی شدن

هم جریان داشته است...».(۱)

«جهان گستری» قدمت طولانی در تاریخ دارد و اشخاص، دولت ها و مکاتب بسیاری (چون کورش، اسکندر، رومیان، کمونیست ها و...) در صدد جهانی کردن حکومت یا اندیشه خود بودند. ادیان الهی نیز همواره ادعای جهان شمولی داشتند و خود را محدود به یک زمان و مکان خاصّی نمی کردند. این پدیده به طور نامنظم از طریق توسعه امپراتوری های مختلف قدیمی، غارت و تاراج، تجارت دریایی و نیز گسترش آرمان های مذهبی، تحوّل یافته است. توسعه خطّی «جهانی شدن» – که ما امروز شاهد آن هستیم – در قرون پانزده و شانزده؛ یعنی، آغاز «عصر جدید» شروع شد.

«جهانی شدن» – یا یک مفهوم بسیار شبیه به آن – ابتدا در توسعه «علوم اجتماعی» نمایان شد. سن سیمون دریافت که: «صنعتی شدن»، عامل پیشبرد «رفتارهای مشابه» در درون فرهنگ های متنوع اروپایی بوده است. استدلال

۱- پل سوئزی و...، جهانی شدن با کدام هدف، ص ۷.

وی این است که تسریع چنین فرآیندی، مستلزم نوعی انترناسیونالیسم جهانی، مبتنی بر «انسانیت» است. دورکیم و وبر نیز این مباحث را از زمینه های اجتماعی آن پی گرفتند. مارکس، به صورتی بسیار صریح و روشن، به تئوری جهانی کننده «نوگرایی» معتقد بود (بازار جهانی و...). اما به نظر مالکوم واترز ریشه های اصلی نظریه جهانی شدن نه از آثار جامعه شناسان؛ بلکه از نظریات عده ای از نظریه پردازان بازار نیروی کار درکالیفرنیا سرچشمه گرفته است؛ دانشمندانی نظیر کِر، دانلوپ، هاربی سان و می یرز، نظریه «ادغام بین جوامع» را مطرح می کنند که دارای دو جنبه است: ۱. جوامع صنعتی در مقایسه با جوامع غیر صنعتی، به یک دیگر شبیه ترانـد؛ ۲. فرایند صنعتی شدن، گرچه در جوامع مختلف، متفاوت است؛ اما این جوامع در گذر زمان، به طور فزاینده ای، به هم شبیه خواهند شد. نیروی محرّک این جوامع، همان «منطق نظام صنعتی» است. آنان به این نتیجه رسیدند که: «جامعه صنعتی، یک جامعه جهانی است»؛ زیرا علم و تکنولوژی - که بنیان اصلی این جوامع را تشکیل می دهند - خود یک

زبان مشترک جهانی دارند.(۱) بر این اساس تکنولوژی های تولید کالا، شباهت هایی میان جوامع ایجاد می کنند و لذا خصلت «اقتصادی» به «جهانی شدن» می دهند؛ چنان که برخی از نویسندگان به این نتیجه رسیدند که: «دنیا به دوره تمدن جهانی وارد می شود».

این تغییر و تحوّلات تا کنون ادامه دارد و جهان را در سیطره خود گرفته است. «جهانی شدن» با اینکه در ابتدا از اقتصاد شروع شد و مهم ترین مشخّصه آن نیز اقتصادی بود و باراکلو استدلال می کند که این تحوّل را باید اقتصادی دانست؛ نه سیاسی و یا فرهنگی؛ اما بعدها به سمت فرهنگ و سیاست نیز کشیده شد و منظر و چشم اندازهای مختلفی را در این زمینه ایجاد کرد. از نظر رابرتسون - پرنفوذترین نظریه پرداز در زمینه جهانی شدن فرهنگی - در روند تحوّل و تکامل پیدایش نظام جهانگیر، چند مرحله (جنینی، آغاز، خیز، تعارض و عدم قطعیت) وجود دارد. وی درباره مرحله «خیز» می نویسد: «در این

۱- ماکلوم واترز، جهانی شدن، ترجمه مردانی و مریدی، ص ۳۱.

مرحله (از ۱۸۷۰ تا ۱۹۲۵) مفهوم جامعه ملّی، به درستی جا می افتد و مفاهیم جهانی و جهانگیر، مطرح می شود... تحوّلات این دوره عبارت است از: پذیرش جوامع غیر اروپایی در جامعه بین الملل؛ پردازش و تنظیم اندیشه های بشریت (رسمیت یافتن مفهوم بشریت)؛ افزایش شکل های جهانی ارتباطات، ظهور جنبش های دینی گسترده؛ رقابت های جهانی (نوبل، المپیک و...)؛ پذیرش جهانی تقویم واحد؛ ازدیاد شکل های ارتباطات جهانی؛ پیدایش نخستین رمان های جهانی، ایجاد جامعه ملل؛ جهانی شدن محدودیت های مهاجرت و...».(۱)

۲. تعاریف «جهانی شدن»

۱. جیمز. ان، روزه نا در تعریف «جهانی شدن» می نویسد: «روندی نو که فعالیت ها و امور مهم را از خاستگاه های ملّی قدرت، به عنوان پایه های دیرینه حیات اقتصادی،

۱- رونالد رابرتسون، جهانی شدن (تئوری های اجتماعی و فرهنگ جهانی)، ترجمه کمال پولادی، ص ۱۳۱ و ۱۳۲.

سیاسی و اجتماعی، فراتر می برد».(۱)

چنـانچه فرض شود ویژگی عمـده این بعـد از تغییرات، دگرگونی در عـادت ها و هنجارها است؛ عبارت «جهانی شـدن» را می تـوان به «آن چیزی» اطلاـق کرد که دل مشـغولی نـوع بشـر در مورد محـدودیت هـای سـرزمینی و ترتیبـات سـنتی نظـام دولت کشورها را دگرگون می سازد.

۲. گیـدنز در رساله «پیامـدهای مـدرنیته» مفهوم «جهانی شـدن» را وارد نظریه اجتماعی اش می کنـد و آن را «تقویت مناسـبات اجتمـاعی جهـانی که محـل هـای دور از هم را چنـان به هم ربـط می دهـد که هر واقعه محلّی، تحت تـأثیر رویـدادی که با آن فرسنگ ها فاصله دارد، شکل می گیرد و بر عکس» تعریف می کند.(۲)

از نظر وی «این پدیده، مجموعه ای از انتقال در حوزه زندگی، عواطف و روابط انسان ها با یکدیگر است... . موضوع جهانی

۱- جیمز. ان، روزه نا، پیچیدگی ها و تناقض های جهانی شدن، مجله سیاست خارجی، سال سیزدهم، شماره ۴، ص ۱۰۲۲.

۲- جان تاملینسون، جهانی شدن فرهنگ، ترجمه محسن حکیمی، ص ۷۲.

شدن، روابط عاطفی افراد و زندگی شخصـی آنها و روابط محلّی و منطقه ای است که به سراسـر جهان کشـیده است؛ نه صـرفاً یک مسأله اقتصادی».(۱)

۳. به گفته اپادورایی: «جهان گرایی در بهترین وجه، به عنوان مجموعه ای از جریان های اطلاعات، تصاویر، مسائل مالی، مردم و فن آوری هـایی شـناخته می شود که ممکن است به طور فرضـی، اقـدامات ساختارهـای قـدرت از قبیـل دولت – ملّت هـا را متوقف کند یا تسهیل بخشد».(۲)

۴ . به گفته هـال و رابینز، جهـانی شـدن، صـرفاً به منزله تحمیل یک نظم جهانی واحـد، یا کارکرد فرهنگی (مثل غرب گرایی) نیست؛ بلکه فراینـدی است که موقعیت هـای فرهنگی و اجتمـاعی تـازه به وجود می آورد. به گفته «فیـدر سـتون»، اینجا محیط وحدت آفرینی است که

۱- آنتونی گیدنز، گفتارهایی درباره یکپارچگی جهان (جهان رها شده)، ترجمه علی اصغر سعیدی و یوسف حاجی، ص ۱۳.

۲- جهانی شدن و جهان سوّم، ص ۲۳۹.

در آن تنوع هم می تواند وجود داشته باشد».(۱)

۵ . در یک تعریف دیگر آمده است: «جهانی شدن، تشدید روابط اجتماعی در سرتاسر جهان که مکان های دور از هم را چنان به هم مرتبط می سازد که اتفاقات هر محل، زاده حوادثی است که کیلومترها، دورتر به وقوع می پیوندد و برعکس».(۲)

این تعاریف عمدتاً ناظر بر روند و پروسه «جهانی شدن» است و تقریباً نگاهی مثبت به آن تلقّی می شود. البته همه نظریه پردازان و نویسندگان، یکسان نمی اندیشند و هر کدام از زاویه خاصی به موضوع «جهانی شدن» می نگرند. هم اکنون در مورد این مفهوم، اتفاق نظر چندانی وجود ندارد و تعابیر و برداشت های متفاوتی از آن ارائه می شود؛ لذا برخی از صاحب نظران مدعی اند که اصطلاح جهانی شدن، «اصطلاحی مبهم و نا شفاف» است. علّت این امر، می تواند به جهت عدم تفکیک صحیح میان پروسه «جهانی شدن»

۱- جهانی شدن و جهان سوّم، ص ۲۳۸.

۲- فصلنامه «پژوهش و سنجش»، شماره ۲۵، ص ۱۲۳.

با پروژه «جهانی کردن» و یا ابعاد و زوایای مختلف آن باشد.

در این راستا، عبارات و مفاهیم «جهانی گرایی، جهانی بودن، جهان گستری، جهانی سازی، دهکده جهانی، نظم نوین جهانی، جهان واحد، جهان رها شده، جهان شمولی، اتحاد بزرگ، سامان جهانی، جهان وطنی، همگرایی فرهنگی جهانی، نجات کره زمین، جهانی کردن، صحنه جهانی و...» مطرح شده است. نویسندگان و اندیشمندانی چون آلوین تافلر (موج سوّم)؛ فرانسیس فوکویاما (پایان تاریخ)، ساموئل هانتیگتون (برخورد تمدّن ها)؛ آلدوس هاکسلی (دنیای شگفت انگیز نو)؛ جرج اورول (حکومت واحد جهانی)؛ امانوئل والرستین (تأثیر فرهنگ در نظام جهانی) و... از نظریه پردازان مهم در عرصه «جهانی شدن» و «جهانی سازی» هستند که ذکر نظرات آنان در این نوشتار نمی گنجد.

در هر حال می توان تعریف زیر را - بدون توجّه به پروسه های جهانی کردن و جهانی سازی - از «جهانی شدن» ارائه داد: «جهانی

شـدن، فرآیندی است که تمامی عرصه های فرهنگ، سیاست، اقتصاد و اجتماع را در هم می نوردد و جوامع انسانی را از جنبه های مختلف به یکدیگر نزدیک و مرتبط و مؤثر بر هم می سازد و مرزها و موانع اعتباری گذشته را از میان بر می دارد».

۳. ماهیّت و مبانی «جهانی شدن»

برای تبیین مفهوم و مـاهیّت جهانی شـدن، ناچاریم به طور دقیق آن را بررسـی کنیم و تقسـیم بنـدی نوینی از آن ارائه دهیم. به نظر می رسـد در این رابطه بـا سه وجه مهم، اساسـی و گـاهی متمـایز از هم، روبه رو هستیم که به اشـتباه یا تسامـح، به هر سـه عنوان «جهانی شدن» اطلاق می گردد:

۱. روند و پروسه جهانی شدن (فرایندی طبیعی و تدریجی)؛ (Globalization)

۲. پروژه و برنامه جهانی کردن (غربی سازی)؛ (Westernization)

۳. پروژه جهانی سازی (آمریکایی سازی)؛ (Americanization=globalism)

«جهانی شدن»، یک روند و حرکت تدریجی، طبیعی و تکاملی را طی کرده و در

عصر جدید، به مراحل بالایی از بالندگی و شکوفایی علمی، اقتصادی و تکنولوژیکی دست یافته است. به عبارت دیگر روند «جهانی شدن»، دستاورد مهم تمدّن، علم و فنّ آوری بشر است و تا حدودی ذاتی و لازمه زندگی بشر و امری فطری است که باعث نزدیکی انسان ها به یکدیگر و استفاده بیشتر از مواهب جهان است (هر چند ممکن است کارگزاران و عوامل مختلفی داشته باشد). جهانی شدن به معنای «عالمی شدن» است؛ یعنی، کسانی که در کره زمین زندگی می کنند، به همه ابزار و وسایل رفاه، پیشرفت، آسایش، امنیت و... دسترسی داشته باشند. اما همین روند طبیعی، در حرکت رو به رشد و تکاملی خود، شاهد دست اندازی و دخل و تصرّف قدرت های اقتصادی و سیاسی بزرگ، بوده و در بعضی موارد، در خدمت منافع و آمال آنها قرار گرفته است (جهانی کردن). به عبارت روشن تر، قدرت های پیشرفته غربی و صاحبان شرکت های بزرگ اقتصادی و تجاری و... این روند را در خدمت منافع خود گرفته اند و به نوعی خود را بر این فرایند طبیعی، تحمیل

کرده و حتّی در مسیر حرکت آن، انحراف ایجاد کرده اند.

پروژه «جهانی سازی» نیز دقیقاً همان آمریکایی سازی و تحت سلطه قرار دادن کلّ جهان، از سوی ایالات متحده امریکا است و امری کاملاً متمایز با رونـد «جهانی شـدن» است. البته به علّت در هم تنیـدگی این سه چشم انداز، مجبوریم در این نوشـتار، هر سه را در کنار هم مورد توجّه قرار دهیم.

«جهانی شـدن» بر ایجاد جهانی با ارزش های مشترک و احترام به مبانی فرهنگی دیگران و «جهانی سازی» و «جهانی کردن» بر ساخت جهانی با ارزش ها و هنجارهای مشترک و خالی از هر گونه تفاوت و تمایز در همه عرصه ها تأکیـد می کننـد. «جهانی کردن» در صـدد تسـلّط اقتصـادی و فرهنگی بر کـل جهان و بهره برداری از آن به نفع نظام سـرمایه داری غربی است. «جهانی شدن»، فرایندی است گریزناپذیر که شـکل تکامل یافته پیشـرفت های بشـری در حوزه های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است. اما «جهانی سازی»، فرایندی است که مشخّصاً در راستای تأمین منافع و نیز

مسلّط کردن ارزش های مورد نظر قدرت برتر در عرصه جهانی، بر سایر دولت ها و ملّت ها است. گروهی از اندیشمندان بر این مسأله تأکید دارند که فرایند «جهانی شدن» یک واقعیت است و پروژه «جهانی کردن» و «جهانی سازی»، حاکی از ایدئولوژی و راهبرد برخورد با فرایند «جهانی شدن» است.(۱)

بر این اساس ماهیت و مبانی سه منظر و چشم انداز یاد شده، عبارت است از:

۱. فرایند «جهانی شدن»؛ درباره چیستی و ماهیّت جهانی شدن توضیحاتی چند داده شد؛ اما درباره مبانی آن گفتنی است که همواره و در طول تاریخ، ایده ها و آرمان های بشری، در صدد رسیدن به «جامعه جهانی» و اتحاد - نه یکپارچگی - بوده و بیشتر ناشی از احتیاجات و نیازهای فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بشر بوده است؛ یعنی، احساس می کرده که با نزدیکی و ارتباط جوامع جهانی با یکدیگر، بهتر می تواند خواسته ها و نیازهای معنوی و

۱- ر.ک: فصلنامه پژوهش و سنجش، شماره ۲۵، ص ۲۱۹ و ۲۲۰.

مـادی خود را تأمین کنـد. مبنای دیگر آن را نیز می توان در «فطرت» و «گوهر» انسان ها دانست. آنان فطرتاً تمایل به نزدیکی، اتحاد، شناخت یکدیگر، بر قراری ارتباطات فکری و فرهنگی و دوستی با هم دارند. قرآن می فرماید: «یا ایّها النّاس اِنّا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلنـاکم شـعوباً و قبائـل لتعـارفوا».(۱) امـا متأسـفانه این تمـام قضایـای جهانی شـدن نیست؛ زیرا این رونـد، پیوندهایی با سرمایه داری جهانی برقرار کرده و از این جنبه دچار کاستی ها و کژ تابی هایی شده است.

۲. پروژه «جهانی کردن»؛ این پروژه عمدتاً اقتصادی و فرهنگی است؛ هر چند در گذشته بیشتر جنبه اقتصادی و نظامی داشت و مبنـای اصـلی آن در سـرمایه داری؛ یعنی، سـود و منفعت بیشـتر نهفته است. در مقـدّمه کتـاب «دام جهـانی شـدن» آمـده است: «جهـانی شـدن، بـدون تردیـد بـارزترین وجه تمـایز اقتصاد دیروز و امروز است. گسترش روز افزون سازمان های اقتصادیِ بین المللی و اتحادیه های اقتصادی

۱- حجرات(۴۹)، آیه ۱۳.

منطقه ای (نظیر آسه آن، نفتا و اکو)، ادغام بازارهای مالی، اتحاد پولی کشورهای اروپایی، ادغام بانک های بزرگ جهان و تأسیس سازمان تجارت جهانی و در پی آن آزاد سازی تبادل کالا و نقل و انتقال سرمایه بین کشورها و ادغام شرکت های تولیدی بزرگ، همه از مظاهر «جهانی کردن» اقتصاد است.

البته جهانی شدن، پدیده ای صرفاً اقتصادی نیست؛ اما اقتصاد با اهمیّت ترین بعد آن است؛ زیرا در نظام سرمایه داری - که سودای رهبری جهان کنونی را در سر دارد - سیاست و فرهنگ، تا حد بسیاری، تحت تأثیر سیاست گذاری های اقتصادی قرار دارد.(۱) پس جهانی کردن اقتصاد، به دنبال تحوّل عمیق سرمایه داری و حاکمیت نظام سلطه و مبادله نامتوازن صورت می پذیرد. این پروژه، اوج پیروزی سرمایه داری جهانی و حاکم شدن رقابت بی قید و شرط در سراسر گیتی است.

۳. پروژه جهانی سازی؛ جهانی سازی،

۱- ر.ک: دام جهانی شدن (تهاجم به دموکراسی و رفاه)، نشر اندیشه معاصر، ص ۱۵ (مقدمه مترجم با کمی تغییر و خلاصه).

جنبه نظامی، سیاسی و حتّی اقتصادی پروژه ای است که ناشی از سیاست ها و استراتژی های کلان ایالات متحده امریکا است. به عبارت دیگر «جهانی سازی» همان «امریکایی سازی» است و در واقع تحمیل الگوهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی امریکا، بر سایر کشورها است؛ همان چیزی که از آن به «نظم نوین جهانی»، «نظام تک قطبی» و «امپراتوری جهانی امریکا» تعبیر می شود و عمدتاً بعد از فروپاشی شوروی، مطرح شده است.

ژانگ مین گیان می گوید: «دولت آمریکا به مثابه تنها ابرقدرت و کشوری که تأثیری چشمگیر در تحوّلات بین المللی دارد، به جای تلاش برای «جهانی شدن» متّکی بر برابری و احترام متقابل؛ بر آن است که «جهانی شدن» را به «امریکایی شدن» تبدیل کند. هدف امریکا از این تلاش، مشابه هدف سنتی آمریکا در لیبرالیزه کردن اقتصاد و دموکراتیزه کردن سیاست جهانی است که همان تعمیم دادن نظام سیاسی و ارزش های امریکایی، در سراسر جهان است. در پدیده «جهانی شدن»

هیچ نکته تازه ای جز تأکید آمریکا بر تحقّق اهداف خود، در شرایط بسیار مساعدی که جهانی شدن پدید آورده است، چشم نمی خورد».(۱)

با توجّه به دو منظر یاد شده و ارتباط مستقیم آنها با «سرمایه داری»، اساس پروژه های «جهانی کردن» و «جهانی سازی» را باید در سود بیشتر، رفاه، مادی گرایی، خروج از بحران و... جست و جو کرد. به عبارت دیگر مبنای اصلی این دو برنامه، «سرمایه داری» است که اساس آن هم در «سود بیشتر و منفعت فزون تر» نهفته است. به نظر دنیس رانگ: «سرمایه داری مجموعه ای است پیچیده از ویژگی هایی که به یکدیگر وابسته اند. مهم ترین این ویژگی ها، تعیین قیمت از سوی بازارهای آزاد و تولید کالا با هدف «کسب سود» است و ابزار حفظ آن نیز در روابط میان سرمایه خصوصی و طبقه ای از کارگران مزد بگیر است که آزاد اما فاقد

۱- فصلنامه پژوهش و سنجش، شماره ۲۵، ص ۲۱۱.

مالکیت هستند».(۱)

مبنای دیگر این دو پروژه، ریشه در افکار و آرای سیاسی غرب در رابطه با انسان و جهان دارد. بر این اساس، لیبرالیسم، اومانیسم، سکولاریسم، ماتریالیسم و... می توانند مبانی سیاسی و فرهنگی این دو را تشکیل دهند. از آنجا که غربی ها نسبت به انسان، دیدی مادی، دنیوی و خود محورانه دارند؛ سعی می کنند که برنامه ها و راهبردهای خود را نیز به این سمت بکشانند و همه چیز را در اختیار و خدمت خود در آورند؛ هر چند در اتخاذ خط و مشی ها، راهبردها و تاکتیک ها، مواضع و رفتارهای جداگانه و متفاوتی دارند.

۴. رهیافت ها، داعیه داران و اهداف

اشاره

با توجّه به بحث های نظری و اقدامات عملی در - در هر سه چشم انداز یاد شده، - می توان جریان ها و داعیه داران «جهان گرایی» و اهداف آنها را در سه محور و رهیافت اساسی

۱- باری اکسفورد، نظام جهانی: اقتصاد، سیاست و فرهنگ، ترجمه مشیر زاده، ص ۱۵۱.

زیر دسته بندی کرد:

۱. رهیافت اقتصادی؛ ۲. رهیافت فرهنگی؛ ۳. رهیافت سیاسی.

۱-۴. رهیافت اقتصادی

مهم ترین و تاریخی ترین بعد جهانی شدن، «اقتصاد» است. در اینجا جهانی شدن تولید، توزیع، نیروی کار، تکنولوژی و صنعت، سرمایه و پول، سود و بهره زیاد و... در چهارچوب تقسیم کار بین المللی مد نظر است.

دورنمای اقتصادی جهانی شدن و... چنین است:

- شرکت های عظیم و غول پیکر، نبض اقتصاد جهان (سرمایه داری) را در دست دارند؛

- پول واحد جهانی شکل می گیرد؛

- فقر، نابرابری، بی کاری و... از بین خواهد رفت؛

- جهانی شدن، تصویری از یک بازار عنان گسیخته و نوسازی (مدرانیزالسیون) بی امان را القا می کند؛

- جهانی شدن، به عنوان نیروی همانند ساز بازار جهانی عمل می کند؛

- اقتصاد سرمایه سالاری و لیبرالی جهانی

شده و اصول اقتصاد ملّی کم رنگ خواهد شد...

و ده ها ویژگی و خصیصه دیگر که برای «جهان همگون و یک رنگ» در چشم اندازهای سه گانه آن ترسیم شده است. همه اینها تحت عناوین فریبنده و تظاهرآمیز زندگی بهتر، دنیای کوچک تر، همگرایی و یکپارچگی، نجات زمین و... مطرح شده است.

در این رهیافت، مکاتب، سازمان ها و قدرت های زیر نقش اساسی دارند:

- نظام سرمایه داری، با به کارگرفتن عوامل تولید و توزیع کالاها، خدمات، امکانات، تکنیک های ارتباطی و اطلاعاتی برای هر چه گسترده تر کردن حوزه های فعالیت اقتصادی و فراگیر ساختن آن در سراسر کره زمین. بر این اساس کشورهای صنعتی بزرگ (به خصوص هفت کشور صنعتی دنیا)، فعالیت های گسترده ای را در رابطه با جهانی شدن صنعت و سرمایه برای رسیدن به سود بیشتر و رهایی از بحران نظام سرمایه داری داشته اند. (پروژه جهانی کردن)

- شرکت های چند ملیّتی و مؤسسات

بزرگ مالی و اعتباری، از کارگزاران مهم پروژه «جهانی کردن» اقتصاد هستند که در زمینه های خدمات مالی، اعتباری، توزیع، صادرات و با هدف کسب درآمدهای فراوان و تحت سیطره قرار دادن منابع اقتصادی جهان، فعالیت های گسترده ای در کل جهان دارند.

- برخی از سازمان های بین المللی (صندوق بین الملل پول، سازمان تجارت جهانی و بانک جهانی)، از پیش قراولان اقتصادی «جهانی شدن» می باشند و هدف خود را رفع فقر و نابرابری از جهان و تقسیم سود و سرمایه مناسب(!) در همه جای دنیا می دانند (البته با اعتقاد به باز بودن عرصه فعالیت آزاد اقتصادی).

۲-۴. رهیافت فرهنگی

بعد مهم دیگر جهانی شدن، «فرهنگ» است. در این بعد، جهانی شدن ارزش های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی هنجارهای معنوی و دینی، هنجارهای غربی، ترویج و اشاعه فرهنگ های برتر و... مطرح است.

۱. دورنمای فرهنگی و اجتماعی این پدیده عبارت است از:

- یوتوپیای جامعه جهانی از قواعد مشترکی تبعیت می کند؛

- در آن جوامع، فرهنگ ها، حکومت ها و اقتصادها تاحدودی به هم نزدیک تر می شوند؛

- رویدادهای محلّی، تحت تأثیر حوادث جهانی شکل می گیرد؛

- رویدادهای اجتماعی و روابط اجتماعی دور از هم، با بافت های محلّی پیوند می خورد؛

- جهان به شبکه ای از روابط اجتماعی تبدیل شده است؛

- انسان ها دارای خصوصیات و بینش های مشترک می شوند(**!**)؛

- مردم، فرهنگ ها، جوامع و تمدن ها، در تماس منظم و غیر قابل اجتناب قرار می گیرند؛

- جهان امروز، به سوی تشکیل یک دهکده واحد جهانی پیش می رود؛

- برنامه های درسی مدارس، بین المللی می شود (آموزش و پرورش جهانی)؛

- روندهای جهانی، مستقیم یا غیر مستقیم، وضعیت آینده بهداشت را مشخص می کنند؛

- تجدید حیات فعلی مذهبی، از فرآیندهای جهانی، تفکیک ناپذیر است؛

- فرهنگ واحدی، تمام افراد روی زمین را در بر خواهد گرفت و جانشین تنوع نظام های فرهنگی خواهد شد؛

- سبک زندگی در سراسر جهان استاندارد می شود؛

- لباس پوشیدن، عادت های غذایی، شکل معماری و موسیقی، سبک زندگی شهری (مبتنی بر تولید صنعتی) و... تحت سلطه فرهنگ مصرفی سرمایه داری «غربی» قرار خواهد گرفت؛

- جهانی بودن، به معنای بدون حد و مرز بودن فرهنگ است؛

- انقلاب اطلاعاتی، پیش قراول عصر تازه ای است؛

- تمدن جدید جهان را فرا پوشانیده و همه بشریت را در خود سهیم ساخته است؛

- جهان گستری، زبان انگلیسی را به عنوان رسانه خود به کار می برد.

ادیان و مذاهب بزرگ جهانی، عموماً منادی «جهانی شمولی» در عرضه فرهنگ، اخلاق و آیین واحد هستند و در صدد بسط و گسترش فرهنگ توحید، معنویت و دیانت در سراسر جهان می باشند و همگان را به

یکتاپرستی دعوت می کنند.

رسانه ها و وسایل ارتباط جمعی و فن آوری های نوین ارتباطی و اطلاعاتی (اینترنت، تلویزیون و ماهواره و...)، قدرت های برتر در عرصه «جهانی شدن» اطلاعات و فرهنگ می باشند و هدف آنان اشاعه و گسترش فرهنگ، علم، هنر و... و تبلیغ کالاها و تولیدات صنعتی است. این رسانه ها، هم می توانند در روند «جهانی شدن» به ایفای نقش بپردازند و هم خود پروژه «جهانی کردن» و «غربی سازی» را پی گیری کنند.

برخی از نهادها و سازمان های زیر نظر سازمان ملل، فعالیت های جهانی شمولی دارند؛ یونسکو خواستار برقراری نظم نوین جهانی در ارتباطات بود.

هیأت های حاکم کشورهای غربی، بحث جهانی شدن را به منظور اشاعه فرهنگ غرب، در سراسر جهان، مطرح می کنند (غربی سازی جهان).

۳-۴. رهیافت سیاسی

«سیاست»، بعد دیگر و فرعی جهانی شدن است که با استفاده از پیامدها و الزامات

جهانی شدن اقتصاد و فرهنگ، نقشی اساسی در تحوّلات عصر ایفا می کند. تضعیف دولت - ملّت ها، تضعیف حاکمیت های ملی، گسترش دموکراسی، آزادی و حقوق بشر(!) شکل و نوع حکومت ها، نقش مؤثر مردم و... از مؤلفه های این بعد به شمار می رود.

دورنمای سیاسی آن عبارت است از:

- جامعه ای که در آن، آخرین مرز حذف خواهد شد (مرزهای طبیعی و جغرافیایی)؛

- دموکراسی غربی - به عنوان شکل نهایی حکومت - جهانی و نهادینه خواهد شد(!)؛

- نقش دولت ها به عنوان تجسّم حاکمیت ملّی کم رنگ می شود؛

- جهانی شدن، مسائلی چون بحران، جنگ، بی عدالتی، نابرابری و تخریب محیط زیست را به موضوعی جهت دموکراسی جهانی تبدیل می کند؛

- مرزهای طبیعی و جغرافیایی از بین خواهد رفت؛

- جهانی شدن پایان نوسازی سیاسی به سبک دولت - ملت است؛

- حد و مرزهای مجازی - به ویژه حد و مرزهای مربوط به دولت و ملّت - درهم

می شکند.

اسلام، تنها دینی است که ادعای «جهانی شدن» در عرصه سیاست و اجتماع را دارد و شیعیان با ارائه «نظریه مهدویت»، سهم مهمی در این زمینه دارند. هدف اسلام، تشکیل حکومت جهانی و گسترش دین در سراسر کره خاکی است (حکومت جهانی اسلام).

قدرت های بزرگ - به خصوص امریکا - در صدد تشکیل حکومت جهانی و سلطه بر کل عالم هستند و به سمت هژمونی غرب و تشکیل امپراتوری جهانی پیش می روند. امریکا و متحدان نزدیک اروپایی آن، خود را حافظ آزادی، آزادی اطلاعات، جهان آزاد و دموکراسی جهانی و نظایر آن می دانند. اما هدف اصلی آنها تسلّط بر جهان و تشکیل حکومت واحد جهانی تحت نظم نوین جهانی است (آمریکایی سازی).

سازمان ها و نهادهای بین المللی (سازمان ملل، شورای امنیت و...) از فعّالان و برنامه ریزان «جهانی شدن» در بعد سیاسی و اجتماعی هستند و اکثر دولت های جهانی نیز با پیوستن به این سازمان، حضور فعّالی در

عرصه های حقوق بشر، صلح و امنیت جهانی، حفظ محیط زیست و... دارند.

دانشـمندان و نظریه پردازان علوم سیاسـی و امور بین الملـل و برخی از مکـاتب سیاسـی، از پیشـگامان ارائه بحث هـای «جهانی شـدن» هسـتند که هـدف برخی تحقّق بخشـیدن به آرزوی بشـر در «آزاد سازی جهان» (جهانی شـدن) و هـدف گروهی دیگر همراهی با سلطه گران و توجیه رفتارهای آنها (آمریکایی سازی) است.

مارکسیسم و حتّی فاشیسم (در شوروی و آلمان)، تا چند دهه اخیر، رؤیای تشکیل نظام فراگیر جهانی را در سر می پروراندند.

با توجّه به این تقسـیم بندی، روشن می شود که طیف های مختلفی در عرصه «جهانی شدن» فعّال هستند و هر یک به نوعی در صـدد ارائه راه کارها، برنامه ها و خطی و مشـی دولت ها و مردم، نسـبت به «جهانی شـدن» می باشـند. برخی از اینها در صـدد ایجاد همگونگی و یکپارچگی جهان اند؛ برخی به سـمت استیلا و سـلطه بر کل جهان پیش می روند؛ بعضی در صدد ارائه راه کاری برای

توسعه، پیشرفت و سعادت بشر می باشند و عده ای نیز بر نزدیکی و اتحاد کشورها و یکسان سازی نظر دارند.

۵. ویژگی های جهانی شدن و جهانی سازی

اشاره

ما در حال ورود به برهه ای از زمان هستیم که تا کنون بدین شکل در طول تاریخ سابقه نداشته و تجربه ای کاملاً نوین و جذّاب فرا روی بشر قرار داده است. نزدیکی انسان ها، فرهنگ ها، تمدّن ها و اقتصاد جهانی به یکدیگر، در ظاهر به سود همگان و مفید برای همه است و امری الزامی و اجتناب ناپذیر می باشد. این جریانی بسیار عظیم با هجمه ای بسیار وسیع است. جهانی شدن، دوره تازه ای در تمدن رایج کنونی و حاکم بر جهان است که بر اثر انقلاب ها و تحولات در عرصه اطلاعات و ارتباطات پیش آمده است. نویسندگان و اندیشمندان، پاره ای از ویژگی ها و نشانه های «جهانی شدن» را برشمرده اند که می توان به چند ویژگی مهم «جهانی شدن» اشاره کرد:

۱-۵ . فرهنگ جهانی واحد

عـده ای بر این عقیده اند که: هنجارها، ایسـتارها و ارزش های تقریباً یکسانی، بر جوامع حاکم خواهد شد (البته با حفظ برخی از سـنن و ارزش های محلّی و منطقه ای)، و مردم جهان، تابع یک فرهنگ واحـد، برتر و غالب خواهنـد شد و هویت و ماهیت خود را بر آن اسـاس تـبیین خواهنـد کرد. در سـطح فرهنگی بایـد از ظهور «جـامعه مـدنی جهـانی» سـخن گفت. رابرتسون می نویسد: «فرهنگ در نظریه نظام جهانی به ملاحظه مهمی تبدیل شده است. در واقع ما به نقطه ای نزدیک می شویم که توجّه به فرهنـگ، وجهی از نظریه پردازی در قالب نظریه نظام جهان تبـدیل می شود... عرصه جهانی در کل، نظام اجتماعی - فرهنگی است که از درهم فشـرده شـدن فرهنـگ هـای تمـدنی، جوامع ملی، جنبش هـا و سازمـان هـای درون ملی و میان ملی، خرده - جوامع و گروه هـای قومی، شـبه گروه هـای درون جـامعه ای... ناشـی شـده است. به موازات پیشـرفت عمومی جهـانی شـدن، فشارهای متزایدی بر این واحدها وارد می شود تا

«هویت» خود را در رابطه با شرایط جهانی - بشری تعریف کنند».(۱)

البته تاکنون چیزی به طور کامل روی نداده و احتمال وقوع آن - با وجود آداب، رسوم، سنن، فرهنگ و هنجارهای گوناگون - در آینده نیز ضعیف است؛ اما به هرحال ایده ها و افکار عده ای از سیاستمداران و کارگزاران جهانی شدن، بدین سمت پیش می رود و فعالیت رسانه های ارتباط جمعی و مطبوعات، در این زمینه تمرکز یافته است.

۲-۵ . ایدئولوژی واحد جهانی

برخی از نظریه پردازان غربی، اعتقاد دارند که به زودی لیبرالیسم غربی، سلطه خود را بر سراسر زمین تثبیت خواهد کرد و مردم جهان از مزایا و محاسن دموکراسی غربی بهره مند خواهند شد(!!) فوکویاما اصلی ترین نظریه پرداز موضوع یاد شده است. او می نویسد: «اندیشه لیبرال می رود تا در پهنه کره زمین از نظر روانی، به طور واقعی تحقّق یابد. در میدان ایدئولوژی و نبرد اندیشه ها، لیبرالیسم پیروز

۱- جهانی شدن، ص ۱۴۹ و ۱۳۷.

گردیده و هیچ رقیب و هماوردی در برابر خود ندارد». پیروزی اندیشه در فرهنگ لیبرال - دموکراسی به معنای آن است که زمینه منازعه تاریخ ساز از میان رفته و به عبارت فوکویاما، تاریخ به اتمام رسیده است: «محتملاً آنچه ما شاهد آن هستیم، نه فقط پایان جنگ سرد؛ بلکه پایان تاریخ است؛ نقطه پایان تحوّل ایدئولوژی و تئوری "برخورد تمدّن ها" بشریت و جهانی شدن دموکراسی غربی، به عنوان شکل نهایی حکومت».(۱) این نظریه امروزه، پایه و اساس آمریکایی سازی جهان قرار گرفته است؛ چنان که خود وی می گوید: به نظر من «جهانی شدن، همان امریکایی شدن است؛ چرا که امریکا از برخی جهات، پیشرفته ترین کشور سرمایه داری در جهان امروز است و همین طور نهادهای آن، نمایانگر پیشرفت و توسعه منطقی نیروهای بازار است... قطعاً امریکایی شدن با جهانی شدن یکی است(۲)!!»

۱- حسین سلیمی، فرهنگ گرایی، جهانی شدن و حقوق بشر، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ص ۱۲۹.

۲- روزنامه جام جم، شماره ی ۶۹۳، ص ۸.

از طرف دیگر اکنون شاهد حرکت جهان شمول ارزش ها و نهادهای سیاسی - اجتماعی غربی، در تمام جهان و تحت لوای «جهانی شدن» هستیم که در واقع از طریق آن، زمینه سلطه کامل کشورهای غربی بر جهان فراهم می آید (غربی سازی). مانع عمده و اصلی این حرکت، بیداری و روشنفکری مسلمانان و رشد و بالندگی جنبش ها و حرکت های اسلامی است که روز به روز فراگیر می شود و لیبرالیسم غربی را به چالش اساسی می کشاند. همچنین با ارائه نظریه «مردم سالاری دینی» از سوی ایران، انحصار و یکه تازی نظریات غربی، زیر سؤال رفته است. بر این اساس احتمال استقرار ایدئولوژی واحد جهانی، مشکل به نظر می رسد و در صورت تفوّق احتمالی آن، جهان دچار چالش ها و گسست هایی عظیم خواهد شد.

۳-۵ . ارتباطات جهانی

یکی از ویژگی های این پدیده، گسترش اطلاعات و ارتباطات جهانی در عرصه رسانه ها، ماهواره، تلفن، اینترنت و... است که نکات مثبت و منفی زیادی در آن وجود دارد و

طلایه دار اصلی «جهانی شدن» به شمار می آید. آثار تسریع کننده ارتباطات الکترونیکی و حمل و نقل سریع، موجب ایجاد تأثیر ساختاری شده است که مک لوهان آن را «انفجار اطلاعات» می نامد. منظور وی از انفجار اطلاعات، این است که از این طریق، تمام جنبه های تجارب انسانی، در یک مکان جمع می شود و هر انسانی، می تواند به طور هم زمان، حوادث و مناظری را که بسیار دورتر از وی هستند، احساس و لمس کند. مدارهای الکتریکی، نظام زمان و مکان را در هم می نوردد و امور مربوط به سایر افراد بشر را به طور مستمر و هم زمان، در پیش دیدگان ما قرار می دهد. این پدیده یک بار دیگر گفت و گو در مقیاس جهانی را مطرح می کند. پیام این گفت و گو، یک تغییر تمام عیار است.(۱)

«پیتر به یر»، در مقدمه کتاب خود با عنوان «مذهب و جهانی شدن» می گوید: قدرت فن آوری، برقراری ارتباط سریع، در فضای تقریباً نامحدود را امکان پذیر ساخته

۱- مالکوم واترز، جهانی شدن، ص ۵۸.

است؛ به علاوه رسانه های جدید تقریباً در همه نقاط کره زمین، در اختیار کاربران آنها قرار دارند. توانش ارتباطات بین المللی به کارکرد واقعی تبدیل گشته است. بنابراین ما در دوره یک واقعیت اجتماعی «جهانی شدن» زندگی می کنیم. واقعیتی که در آن از موانع پیش از این مؤثر بر ارتباطات، اثری به چشم نمی خورد. به گفته «به یر» نتیجه این می شود که مردم، فرهنگ ها، جوامع و تمدن هایی که پیش از این کم و بیش منزوی از یکدیگر بودند، اکنون در تماس منظم و تقریباً غیر قابل اجتناب قرار گرفته اند.(۱) الان بسیاری از مردم جهان، با استفاده از اینترنت، ماهواره و رسانه های مکتوب، از آخرین و کوچک ترین اخبار و حوادث جهان، مطلع می شوند و در ارتباط مستمرّ با سراسر جهان هستند. با توجّه به این مطلب «جهانی شدن»، امری حتمی و غیر قابل گریز تلقّی می شود و بایسته ها و الزامات خاص خود را می طلبد.

۱- جهانی شدن و جهان سوم، ص ۲۴۱.

۴-۵ . اقتصاد و سرمایه داری جهانی

اولین طلیعه های «جهانی شدن» در حوزه اقتصاد و سرمایه گذاری، رشد و گسترش پیدا کرد و سپس به حوزه های دیگر سرایت کرد. هنوز عده ای «جهانی شدن» را در بعد «اقتصادی» آن می بینند و رایج ترین دیدگاه در این زمینه، از آن اقتصاد دانان است که بر پایه همبستگی بیش از پیش اقتصادی و ادغام همه اقتصادهای ملّی، در یک اقتصاد و در محدوده بازار سرمایه داری می نگرند. هاری مگداف می نویسد: «نظریه ای که به طور وسیع مورد قبول قرار گرفته، فرسایش حاکمیت ملّی را در کانون های سرمایه داری تصور می کند که باید از قرار معلوم، جای خود را به یک «بین الملل» سرمایه بدهد که قوانین حاکم بر روابط بین المللی را ایجاد کرده، تقویت و تحکیم خواهد بخشید.»(۱)

جان تاملینسون نیز درگیری دولت ها در اقتصاد جهانی را، نشانه ای از جهانی شدن

۱- هاری مگداف...، جهانی شدن با کدام هدف، ص ۷۲.

می دانـد: «... اکنون جهانی شـدن دارد دنیا را به یک «مکان واحـد»، تبـدیل می کنـد. نمونه های بـدیهی این امر، درگیر شدن امور اقتصـادی دولت هـای ملّی و درآمـدن آنهـا به صورت یـک اقتصـاد سـرمایه داری جهانی، یا تبـدیل سـریع اثرات زیسـت محیطی صـنایع محلی به مسائل جهانی است...».(۱) در این راسـتا تأسیس گات (GAT) و سازمـان تجارت جهانی، مهم ترین گـام در به وجود آمـدن اقتصـاد و سـرمایه داری جهـانی است. در هر حال ترویـج گران این دیـدگاه، پیروزی قطعی نظام های سرمایه داری غربی را می سـتایند و مـدعی انـد که بازیگران آزاد، بر مهنـدسان اجتماعی چیره شده اند. بر این اساس اقتصاد و سرمـایه داری جهانی و شـبکه ارتباطات بین المللی در حال حاضـر، دو رکن پیش قراول در عرصه «جهانی شـدن» به شـمار می آید.

یکی دیگر ویژگی های اقتصادی این پدیده، ظهور شرکت های عظیم و غول پیکری است که در اقتصادهای ملّی سراسر جهان

۱- جان تاملینسون، جهانی شدن و فرهنگ، ص ۲۵.

فعـالیت کرده، بر این اقتصادهـا تـأثیر می گذارنـد. امروزه درسـطح جهـان، گروه های بسـیاری براین باورنـد که «جهانی شـدن اقتصاد»، معنایی فراتر از سـلطه بلامنازع شـرکت های بزرگ بین المللی و شـرکت های چنـد ملیتی بر بازارهای جهان ندارد. تا اوایل دهه ۱۹۹۰، حدود ۳۷ هزار شـرکت فراملّیتی وجود داشت که بربیش از ۲۰۰ هزار شـرکت وابسته خارجی، درکشورهای مختلف جهـان، کنترل داشـته و معادل بیش از ۸/۴ تریلیون دلـر، کالا به فروش رساندنـد. جمع فروش ۳۵۰ شرکت غول پیکر جهان، با قریب به یک سوم جمع تولید ناخالص ملّی پیشرفته ترین کشورهای سرمایه داری دنیا، برابری می کرد... .(۱)

۵-۵ . سیاست و تضعیف دولت های ملی

علاـوه بر اقتصـاد، بحث هـای گسترده ای نیز دربـاره جهانی شـدن «سـیاست» وجود دارد که مهم ترین آنها، تضـعیف موقعیت نهادهای دولتی و تقویت سازمان ها و نهادهای بین المللی است. بر این اساس، دولت ها و

۱- جان تاملینسون، جهانی شدن و فرهنگ، ص ۲۹.

سیاستمداران، در یک فرآیند بین المللی و جهانی، با هم تعامل می کنند و تصمیم گیری و فعالیت جمعی دارند. «جهانی شدن، بزرگ ترین تهدید برای الگوی دولت - محور است... در نتیجه این فرایند، توانایی دولت های ملّی در اتخاذ اقدامات مستقل در اجرای سیاست های خود محدود شده، کنترل آنها بر کالاها - تکنولوژی و اطلاعات کاهش می یابد و حتّی اختیار آنها در تبیین قواعد و قانون گذاری، در محدوده سرزمین ملّی نیز تنزّل پیدا کرده است».(۱)

از لحاظ سیاسی، با ظهور و گسترش اختیارات نهادهای سیاسی جهانی، تحولات چشمگیری در حوزه قدرت و حاکمیت دولت های ملّی و ماهیت نظام بین المللی، رخ نموده است. سازمان ملل متحد و سایر نهادهای جهانی، از جلمه مهم ترین بازیگران سیاسی در سطح بین المللی هستند که قدرت تصمیم گیری در سطح جهانی دارند... دیگر

۱- کنث نش، جامعه شناسی سیاسی معاصر؛ جهانی شدن سیاست و قدرت، ص ۱۰ (مقدمه).

دولت هـای ملّی به خودی خود، نمی تواننـد حریفی برای برخورد با چنین مسائل حیاتی جهانی باشـند. در نتیجه اسـتقلال عمل سازمان های بین المللی در حوزه تصمیم گیری، رو به افزایش بوده است.

در یـک تحلیـل دیگر، پدیـده ای که امروز از آن به عنوان «جهـانی سـازی» تعبیر می شود، چیزی نیست جز تلاشـی هماهنگ، برنامه ریزی شده، مقتدرانه و همه جانبه برای تشـکیل یک «حکومت واحد جهانی» و سیطره قدرتمندانه به چهار سوی عالم؛ به نحوی که همه فرهنگ ها، تمدن ها، کشورها و جوامع بشری تحت سلطه این حکومت باشند و از آیین، قوانین و دستورات آن فرمان برنـد. این مسأله عمـدتاً از سوی قـدرت های بزرگ جهان - به خصوص ایالات متحـده - مطرح شـده و امری خطرناک است. مقـام معظم رهبری در این رابطه می فرمایـد: «نظم نوینی که آمریکـا در پی آن است، متضـمّن تحقیر ملّت ها و به معنای امپراتوری بزرگی است که در رأس آن امریکا و

پس از آن قدرت های غربی قرار دارند...».(۱)

۶-۵. مذهب و جهانی شدن

یکی از مباحث مهمی که نباید از آن چشم پوشید، ارتباط میان «جهانی شدن» و «مذهب»، گسترش گرایش عمومی به دین در عصر حاضر و فعالیت و تحرّک پر دامنه ادیان آسمانی است. برای نخستین بار ایده «جهان شمولی» از سوی «دین» ارائه شده است. تمامی ادیان بزرگ، مردم را برای تشکیل یک ملّت واحد، دعوت کرده اند.

رابرتسون می نویسد: «ایده اینکه جهان به صورت یک جامعه واحد درآید و یا حداقل به صورت بالقوه این چنین شود، تاریخی طولانی داشته که در آن سخن از «بهشت جهان شمول» در روی زمین و یا پادشاهی خداوند بر روی زمین گفته شده است. در برخی از جنبش های جدید مذهبی نیز گام هایی مشخّص برای دستیابی به سازمان های جهان

۱- فصلنامه پژوهش و سنجش، شماره ۲۵، ص ۱۰۶ و ۱۰۷.

شمول مذهبی، برداشته شده است».(۱) در فراینـد «جهانی شـدن»، مـذاهب و ادیان جایگاه خاص خود را دارند و در عین حال که اقتصاد و فرهنگ غربی، یکه تاز عرصه «جهانی کردن» است؛ به هیـچ عنوان، نمی توان از قـدرت و فراگیری «مذهب» غافل شد و آن را نادیده گرفت. بافت جهانی، بافتی است که ابزار جهان بینی ها را ترغیب و حتّی مورد تأکید قرار می دهد و جست و جو برای اصول بنیادین را افزایش می بخشد.

از نظر ما، دین اسلام - به عنوان کامل ترین دین - به نحو احسن می تواند پاسخ گوی نیازهای جهان و از بین برنده کاستی ها و مشکلات باشـد. هر چنـد واترز می گویـد: «طی قرون متمـادی، مـذاهب بزرگ جهان؛ یعنی، اسـلام، مسیـحیت، بودائیسم و هنـدوئیسم، مجمـوعه ای از ارزش هـای خـاص و... به پیروان خـود، عرضه داشـته انـد که هم از اقتصـاد و هم از حکـومت، در مرتبت های بالاتر قرار گرفته... این

۱- فرهنگ گرایی، جهانی شدن و حقوق بشر، ص ۱۸۶.

مـذاهب، به خصوص مفهومی جهان گرایانه از رسالت بودند»(۱)؛ امـا روشن است که دین اسـلام از جایگاه و موقعیت ویژه و پیشـتازی در عرصه جهانی برخوردار بوده و در گفتمان های رایج جهانی، می تواند نقش مهمی ایفا کند. برخی از نویسندگان (رابرتسون)، رستاخیز اسلام گرایی را - به عنوان یک نیروی جهانی و در عین حال غرب ستیز - شناسایی کرده اند.

۶. چالش ها و کاستی ها

«جهانی شدن» - به رغم نظر برخی از نویسـندگان - فرایندی یکسویه، غیر قابل اجتناب و بایسته نیست. «جهانی شدن» - چه در حوزه نظری و چه در میـدان عمـل - بـا چـالش هـا، کاستی ها و ضـعف های فراوانی رو به رو است؛ به طوری که تعـداد افراد بدبین به این فرایند نوین، بیشتر از طرفداران آن است. حرکت «جهانی شدن» در حال حاضر به کندی و آرامی پیش می رود و شاهد بن بست ها، رکودها و ناکامی هایی نیز هست و علّت آن را نیز می توان در دخالت و

۱- جهانی شدن و جهان سوّم، ص ۲۴۲.

دست اندازی قدرت های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در آن و سوء استفاده و بهره برداری از آن به نفع خود دانست.

از آنجایی که امروزه ایـده «جهانی شدن»، عمدتاً منافع و سود سـرمایه داران و دولت های غربی را تأمین می کند و بر ثروت و قـدرت آنان می افزایـد، به هیـچ روی نمی تواند تنها راه سـعادت فرا روی بشـر باشد؛ از این رو اعتراضات گسترده ای علیه آن وجود دارد. حتی جهانی سازی و غربی سازی جهان، خود به عنوان مشـکل اصـلی و ویرانگر فرا روی بشـر قرار دارد؛ به طوری که تشنّجات، جنگ ها، سلطه طلبی ها و... دامنگیر جهان شده، آن را با مشکلات زیادی روبه رو خواهد کرد. دکتر شکر خواه می نویسد: «دیدگاهی... معتقد به مبارزه با جهانی سازی است و اکنون از قالب حرف، بحث و ارزیابی خارج شده و به خیابان هـا آمـده است و این حضور خیابانی و رسانه ای به هنگام تشـکیل اجلاس های سازمان تجارت جهانی (wto) یا صندوق بین المللی پول، بانک جهانی و اجلاس هایی چون دائوس، به اوج خود می رسد. این دیدگاه، جهانی سازی را «دکتر مرگ»

قلمداد می کند. پس اعتراضات و تظاهرات تعداد بی شماری از شهروندان اروپایی و آمریکایی علیه جهانی شدن، نشانگر گسست های عمیق در چهارچوب فکری و نظری این دیدگاه می باشد.». این اعتراضات هم علیه پروژه «جهانی کردن» و هم علیه «جهانی سازی» روز به روز گسترده تر می شود.

با این وضعیت نامطلوب، هیچ امید رشد، بالندگی، رفاه، سعادت، یکپارچگی و عدالت در جهان به چشم نمی خورد و جهانی شدن به پدیده ای مبهم و نارسا تبدیل شده است. به علت انحرافات ایجاد شده، رقابتی بی قید و شرط در سطح جهان به وجود آمده که برای کشورهای غنی، درآمد بیشتر و برای کشورهای فقیر، فقر بیشتر می آورد و آنان را تحت سلطه سرمایه داران، شرکت های چند ملیتی و کشورهای قدرتمند قرار می دهد. اصولاً «جهانی شدن» نه یک برنامه منسجم و دارای نظم و انضباط است و نه اهداف دقیق و مشخّصی برای آن ارائه شده است و نه متولّیان و کارگزاران مشخصی دارد.

مشکل اساسی آنجا است که کشورهای

بزرگ، در صـدد ایجاد انحراف و کژی، در این فراینـد هسـتند و تا حـدودی توانسـته انـد آن را به جهت منافع و سود خود، به کنترل خویش در آورند و مسیر و حرکت آن را به سمت دلخواه تغییر دهند. امریکا نیز می خواهد «جهانی سازی» را، با اعمال قـدرت و زور شـکل دهـد و منـافع سیاسـی، اقتصـادی و نظـامی خود را در سراسـر جهان تأمین کنـد. نقاط منفی و ضـعف این دیـدگاه - به دلیـل عملکرد و نیت پردازشـگران آن - امکـان تحقّق همه جـانبه و یکپـارچه آن را با مشـکلات فراوانی روبه رو کرده است.

بعضی از جنبه های آثار منفی جهانی شدن عبارت است از:

- نبود رهبری واحد و تأثیر گذار در عرصه بین الملل و فزونی رقابت ها و ستیزه جویی ها؛

- تخریب محیط زیست، فعالیت بی حد و حصر شرکت های فرا ملّی در استفاده بی جا و اسراف گرانه از طبیعت، کمبود منابع اولیه و فرسایش تدریجی زمین در بیشتر ابعاد آن؛

- ترویج فساد، بی بند و باری، فحشا و فرهنگ منحط غربی و از بین رفتن آموزه های

اخلاقی و معنوی در پرتو این فرایند؛

- به وجود آمدن نابرابری های اقتصادی در برخی از کشورها و به وجود آمدن شکاف بین کشورهای شمال و جنوب و گسترش و تعمیق فقر و نابرابری و بهره کشی از مستضعفان؛

- دوری الزامی کشورهای جنوب از تأمین نیازهای اساسی مردم خود (توزیع عادلانه غذا، آب لوله کشی، برق برای مناطق محروم، بهداشت مناسب و...)؛

- افزوده شدن بر معضل بیکاری به جهت رشد سریع فن آوری و مکانیکی شدن بسیاری از امور زندگی؛

- رواج فرهنگ تجمّل پرستی و مصرف گرای در تمامی گوشه و کنارهای زمین؛

- شکل دهی ذائقه مصرف کنندگان (از غذا گرفته تا لباس) از سوی شرکت های فراملّی و وسایل ارتباط جمعی بین المللی؛

- زوال تنوع و گوناگونی فرهنگی و اشاعه یک فرهنگ سطحی و مبتذل در جهان؛

- فزونی معضلات حقوق بشر و سوء استفاده از آن به منظور تشر زدن و حتی باتوم کاری کشورهای غیر غربی و مجبور کردن آنها به

تسلیم در برابر خواسته های کشورهای پیشرفته؛

– جهانی شدن جرایم و خلاف ها (قاچاق مواد مخدر، قاچاق زنان و کودکان و...) و بیماری های (مثل ایدز و...)؛(۱)

– به اعتقاد افرادی نظیر چامسکی و بارنت، جهانی شدن اقتصاد، سبب فقر گستری، بیکاری و به تعبیری جهانی شدن بعضی از مردمان دارا و محلی شدن برخی نادارها شده است.(۲) روزه نا نیز از برخی ناظران جهانی نقل می کند: مجموعه پیامدهای ناگوار در نتیجه برتری نهایی جهانی شدن به این ترتیب است: «گرایش اقتصادی آن، به سوی انحصارگرایی است؛ بر حاکمیت جبری فن آوری، شکاکیّت سیاسی، مقهور ساختن و از تحرّک انداختن [حریف] استوار است؛ مضمون منطق غایی و جهانی آن انعطاف ناپذیر است و تنها به انباشت سرمایه و بازار مصرف اصالت می دهد و مرام آن به گونه ای است که عوامل، علّت ها و

۱- برای مطالعه بیشتر ر.ک: پگاه حوزه؛ مقاله جهانی شدن از منظر مذهب، شماره ۶۱، ص ۱۱ و ۱۲.

۲- فصلنامه پژوهش و سنجش شماره ۲۵، ص ۲۲۵.

هدف های بیرون از حیطه انباشت سرمایه و بازار مصرف را از ارزش های دارای اولویت اجتماعی کنار می گذارد.(۱)

مسائلی مانند آزادی، حقوق بشر و... نیز بازیچه دست صاحبان قدرت قرار گرفته است. جهانی سازی، فقط به آزادی تظاهر می کند؛ اما در حقیقت در صدد خارج کردن آن از نظم جهانی است. منحصر کردن تمام اصول با قانون بازار، با اصل آزادی مغایر است و تنها توهم آن را موجب می شود. از طرفی آنچه اکنون به عنوان حقوق بشر مطرح می شود، تنها پوششی برای پوشاندن حقیقت است. در روند جهانی شدن حقوق بشر، تنها به یک بهانه تبدیل شده است.

با توجّه به این مشکلات، نارسایی ها و کاستی ها و نیز با دقّت و تأمل در نیازها و خواسته های بشر در حرکت به سوی یکپارچگی و اتحاد جهانی - که متناسب با فطرت آنان است - به این نتیجه روشن و

۱- مجله سیاست خارجی، سال سیزدهم، شماره ۴، ص ۱۰۲۹.

بـدیهی دست می یازیم که: «اینک بهترین فرصت و موقعیت برای ترسـیم چهره ای روشن و گویا از نظام جهانی مهدوی عجل الله تعـالی فرجه الشـریف فرا رسـیده است و بایسـته است که این نظریه پیشـینه دار شـیعه را بـا تبیین مبـانی، اهـداف، پیامـدها و ویژ گی های آن، در اختیار بشر قرار دهیم».

فصل دوم: حکومت جهانی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

اشاره

نظـام، دین و حکومتی که داعیه دار «جهـانی بودن» و «رهبری» جهانیان است، بایـد ویژگی ها و برنامه هایی داشـته باشـد که با این ادعا هماهنگ بوده و امکان تحقق و وقوع داشـته باشد. با چالش ها و گسـست هایی که فرا روی لیبرالیسم، سـرمایه داری، سوسـیالیسم و... قرار دارد، می توان گفت که اسـلام، آیین تمـام مردم جهـان و دین جامعه بشـری است و می توانـد جوابگوی خواست های اساسـی جهانیان باشـد. اما در حال حاضـر تحقّق چنین چیزی، فقط با ظهور منجی موعود و مصـلح جهانی امکان دارد؛ یعنی، به علت سـستی و رخوت حـاکم بر جوامع مسـلمین، بی کفـایتی دولتمردان کشورهـای اسـلامی، اختلاف و عقب ماندگی این جوامع و دوری آنان از تعالیم ناب

اسلامی؛ امکان تشکیل حکومت جهانی اسلام، ضعیف به نظر می رسد. در عین حال باید در این راه کوشید و حداقل زمینه های تشکیل دولت فراگیر اسلامی را فراهم نمود. بر این اساس، یکی از برنامه های مهم پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام، تأسیس حکومت اسلامی و تشکیل امت واحد جهانی اسلام بوده است. این برنامه، در رأس دعوت اسلام قرار گرفته است و به یقین با انقلاب جهانی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف جامه عمل خواهد پوشید.

با وجود این همه مشکل، کمبود، نارسایی، ظلم و ستم، فساد و تباهی، خود کامگی و استبداد؛ دولت ها، سازمان ها و نهادهای فرا ملی و بین المللی، نتوانسته اند پاسخ گوی نیازها و احتیاجات بشر باشند و با وجود خطر جنگ های هسته ای، نابودی زیست - محیط، تباهی فرهنگ ها و هنجارها، ستیزه جویی و پرخاش گری میان سیاستمداران، گسست های فکری و اندیشه ای بشر، رشد ناهمگون و غول آسای شرکت های چند ملیتی و بازارهای بورس و... تنها می توان به یک حاکمیت فرا گیر و بدون نقص و حکومت خوب، چشم داشت. این

حاکمیت باید فرا ملی، جهانی و عدالت گستر باشد و بتواند پاسخ گوی نیازها و احتیاجات مادی، معنوی، اقتصادی، علمی و... جهان باشد. این حاکمیت تنها در سایه وجود امامی معصوم، آگاه و شجاع (مهدی موعود) امکان دارد و چندین قرن زندگی بشری نشان داده است که امکان تشکیل یک «مدینه فاضله» به دست بشر وجود ندارد و باید منتظر موعود آسمانی باشند. بر این اساس می توان چندین رویکرد و دیدگاه اساسی، درباره «حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» ارائه داد:

۱. درآمدی بر حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

۱-۱. درخشان ترین فرصت ارائه نظریه «حکومت جهانی مهدوی»

الآن، وضعیت جهان به گونه ای است که به روشنی و با جرأت، می توان تصویری جامع و شفاف از حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ارائه داد و ساختار و ساز و کارهای اجرایی و عملی «دولت کریمه» را بیان نمود. پیش تر از این، زمینه و موقعیت اندکی برای تبیین چگونگی و نحوه حکومت مهدوی وجود داشت و سطح

آگاهی و فهم مردم جهان به حدّی نبود که بتوان به طور علمی و قاطع، درباره حکومت فراگیر آن حضرت صحبت نمود. اما با تحقّق انقلاب صنعتی، فزونی اختراعات و اکتشافات، پیشرفت علم و دانش، بالا رفتن سطح آگاهی و اندیشه، رشد فنّ آوری و تولیدات صنعتی، گسترش ارتباطات رسانه ای و تصویری، فزونی اطلاعات و اخبار، نزدیکی جوامع و مردم به یکدیگر، نفوذ فرهنگ ها و ایستارها و بالاخره پدیده رو به رشد «جهانی شدن»، نه تنها زمینه برای ارائه نظریه «حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» فراهم آمده است؛ بلکه زمینه و آمادگی برای «ظهور» آن حضرت نیز فراهم شده است.

۲-۱. حتمی بودن انقلاب جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

یکی دیگر از بایسته های «مهدویت»، بیان حتمی بودن انقلاب جهانی مهدی و ظهور منجی بشریت و مصلح کل است. این وعده قطعی خداوند، به مردم جهان است که حکومت را در برهه حساسی از زمان به دست بندگان صالح و برگزیده خواهد داد و به وسیله او عدالت، رفاه، علم، بهداشت، آسایش، قسط و

داد، آبادانی، یکتاپرستی و نیکی را در پهنه گسترده «زمین»، ارزانی خواهد بخشید. در این نوشتار قصد به تصویر کشیدن آن «جامعه جهانی موعود» را نداریم؛ بلکه تنها با استناد به روایات در صدد اثبات این مدعا هستیم که «حکومت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف»، به یقین جهانی خواهد بود و تمام ساز و کارهای اداره حکومت جهانی، در آن وجود دارد. این بشارتی است که می تواند باعث تسکین خاطر بشر و زنده شدن امید به آینده پرافتخار شود.

۳-۱. اثبات نظریه «حکومت جهانی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف»

چالش ها، ستیزه جویی ها و کاستی های موجود در دنیا و نیازها و احتیاجات فراروی بشر، روز به روز بر ابطال نظریات و فرضیات «جهانی شدن» - به شکل کنونی - و سایر نظریات و اندیشه های دنیوی گرایانه «سیاست» صحّه می گذارد. با ابطال این آرا و نظریات و یا اصلاح و بازسازی آنها، زمینه برای اثبات نظریه جامع و کامل «حکومت جهانی قائم آل محمد (صلّی اللّهُ علیه وآله وسلّم) » فراهم می شود و قابل پذیرش بودن این نظریه،

در اذهـان و افکـار بشـر و محافـل علمی و دانشـگاهی، آسـان می گردد. پس تنهـا نظریـه قابـل قبـول در عرصـه جهـانی، نظریه «حکومت جهـانی مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف » است که اشـکالات و ابهامـات سایر نظریات را نـدارد و خود کامل ترین، دقیق ترین و جامع ترین نظریه برای اداره جهان به شمار می آید.

۴-۱. حکمت و فلسفه اصلی ظهور منجی بشریت

روشن و بدیهی است که علت و فلسفه اصلی قیام مصلح کل و جنگ و ستیز با ستمگران و مفسدان؛ تشکیل «حکومت جهانی» و دست یـافتن به حـاکمیتی مقتـدر و الهی است. برنـامه ها و راه کارهای اجرایی و بنیادین این دولت، تماماً در راسـتای «جهان شمولی» و «جهـان گستری» است و شامـل تمـام نقاط روی زمین می شود؛ به طوری که هیـچ نقطه ای از جهان، از فیض وجود این حکومت، بی بهره نخواهـد بود و مردم با آغوش باز پذیرای آن خواهند بود و مقاومت و ایسـتادگی قدرت های سـتمگر و استعماری در هم خواهد شکست. این حکومت تحت

عنـاوین، دولت عـدل و داد، دولت کریمه، حکومت جهانی، حکومت مصـلح جهانی و... معرفی شـده و ویژگی ها و خصایص آن به روشنی در روایات بیان گشته است.

۵-۱. تحقّق واقعی جامعه واحد جهانی

آرمـان ها و آرزوهای بشـر درطول تاریـخ - به خصوص در عصـر جهانی شـدن - تنها و تنها در حکومت جهانی «مصـلح کل» تحقق خواهد یافت. هیچ یک از نهادها و سازمان های بین المللی و قدرت های بزرگ جهانی، توان و شایسـتگی اداره مطلوب جهان را ندارند. صلح، رفاه، آرامش، امنیت، گسترش علم، خردورزی و عقل گرایی، ریشه کنی ظلم و ستم، رفع فساد و تباهی از جهـان، گسترش مکـارم و فضایـل اخلاقی، قبول آیین واحـد جهانی، فرهنگ سالم، برابری و مساوات، بی نیازی و غنا، اوج تکنولوژی و فنّ آوری، ارتباطات سریع و گسترده جهانی و... تنها در یک «حکومت» امکان وقوع و تحقق دارد و آن حکومت جهانی مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف است. حکومتی که برای هدایت و نجات مردمان قیام کرده و با آگاهی بخشـیدن به آنان، زمینه های دین داری، رضایت و

قناعت را در آنان ایجاد خواهـد کرد و «مدینه فاضـله موعود» را برای آنها به ارمغان خواهد آورد. همچنین بشارت های تمامی ادیان الهی و مذاهب بزرگ، تنها با ظهور آن حضرت، تحقّق خواهد یافت.

۶–۱. دین راه حل مشکلات و کاستی ها

همـان طور که پیش تر گفته شـد، راه حـل اصـلی مشـکلات و نارسـایی هـای فرهنگی، سیاسـی، اقتصـادی و اجتماعی «جهانی شـدن»، حضور فعّال و گسترده «مـذهب» در عرصه بین الملل است. حکومت جهانی حضـرت مهدی، بهترین گزینه برای رشد، بالندگی و شـکوفایی «مذهب» است و مکارم اخلاقی، فضایل انسانی، مساوات و برابری، احترام و حفظ حقوق بشر و... درسایه این حکومت، ترویج و گسترش خواهد یافت.

نویسـنده مقاله «جهانی شـدن از منظر مذهب» می گوید: «ما باید به دین، به عنوان یک روش تام و تمام زندگی – که ریشه در ایمان به خـدا دارد و خود را به صورت یک نظام عملی اخلاقی هم در سـطح فرد و هم در سـطح جامعه نشان می دهـد – نگاه کنیم.

عـدالت، محبت، شـفقت، ارزش هایی که در همه ادیان بسـیار مورد احترام انـد، بایـد این روش زندگی را هدایت کنند. از آن جـایی که این ارزش هـا جهانی هسـتند، دین بایـد به عنوان یک کانال انتقالی برای این ارزش ها حمل کنـد وآنهارا به سـبکی حقیقتاً جهانی وهمه شمول تبلیغ کند و درعرصه اجتماعی نیزبه همان گونه به اجراگذارد. این کاری است که ما انتظار داریم و اهل تدین در قرن بیست و یکم، باید آن را هم انجام دهند و بدین وسیله با تهدید جهانی شدن به مقابله برخیزند...».(۱)

۷-۱. عصر ظهور

قیام و ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، باید در عصر و دورانی باشد که امکان عملی شدن یک حکومت فراگیر جهانی فراهم و یا حداقل زمینه های آن - از لحاظ ارتباطات، اطلاعات، اقتصاد جهانی، فرهنگ گسترش یابنده و... - به وجود آمده باشد. به نظر می رسد در موقعیت فعلی جهان، این زمینه ها و موقعیت تا حدودی فراهم آمده و بستری مناسب برای

۱- پگاه حوزه، شماره ۶۱، ص ۱۳

تحقق آرمـان های جهانی، ایجاد شـده است. روشن است که «عصـر ظهور»، دوران علم و انـدیشه، پیشـرفت و رشـد، ارتباطات سریع و همگانی و اطلاعات دقیق و روزآمد است و «عصر حاضر» می تواند پیش زمینه و نمایی از آن «زمان موعود» باشد.

امام راحل فرموده است: «من امیدوارم که ان شاء اللّه برسد آن روزی که وعده مسـلم خدا تحقّق پیدا کند و مستضـعفان مالك ارض بشوند. این مطلب وعده خدا است و تخلّف ندارد؛ منتها آیا ما درک کنیم یا نکنیم، آن به دست خدا است. ممکن اسـت در یـک برهه ای کمی وسایـل فراهم شود و چشم مـا روشن بشود به جمال ایشان. این چیزی که ما در این وقت، در این عصـر وظیفه داریم، این مهم است...».(۱)

۸-۱. جهانی شدن اندیشه «مهدویت»

در عصر اخیر، نه تنها، ایده «نجات بخشی» و «انتظار منجی مصلح»، جهانی شده و بیشتر ادیان بزرگ، توجّه وافری به آن

۱- صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۱۵۴.

داشته اند؛ بلکه اندیشه «مهدویت» نیز در حال «جهانی شدن» است و مسلمانان جهان، توجّه و علاقه زیادی به آن نشان داده و آن را وارد «گفتمان های دینی و عقیدتی» خود کرده اند. برخی از اندیشمندان و متفکّران غیر مسلمان نیز، بحث ها و نگارش های مختلفی درباره «مهدویت» و آثار و پیامدهای جهانی آن داشته اند. به هر حال «اندیشه اصلاح طلبانه مهدویت» در حال حاضر، جهانی شده و اگر تا چند دهه پیش مورد غفلت مسلمانان و اندیشمندان قرار گرفته بود، اینک رویکرد استقبال آمیزی به آن شده است. آمار و بررسی های انجام شده - به خصوص در موسم حج و یا در انتفاضه فلسطین - نشانگر تغییر و تحوّلی عمیق در اندیشه های مسلمانان درباره «حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» است و پرسش ها و جست و جوهای علمی برخی از مسلمانان نیز حاکی از این تحرّک و تحوّل عظیم است.

۹-۱. ساختار نظام سیاسی مهدوی عجل الله تعالی فرجه الشریف

مهم ترین بحث در مورد حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، مربوط به ساختار کارآمد و

منحصر به فرد نظام سیاسی مهدوی است؛ یعنی، بر خلاف «جهانی شدن» - که امری کاملاً غیر منسجم، مبهم، پراکنده و ناکارآمد است - حکومت فاضله حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، دارای ویژگی ها و ساختاری واحد، منسجم، کار آمد، مقتدرانه و تحت مدیریت کامل و با کفایت ایشان است. در این ساختار به همه ابعاد زندگی بشری، توجّه شده و در تمامی زمینه های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، برنامه و راه کار ارائه گشته است. هیچ بعدی از زندگی بشری، مورد غفلت واقع نشده و ریزترین و جزئی ترین مسائل حیات اجتماعی و فردی روی زمین، در این حکومت دارای اهمیت و ارزش است. پس ساختار نظام سیاسی مهدوی، کاملاً- جهانی، فراگیر و عام شمول است و ساز و کارهای اجرایی و اداری آن، بر اساس مدیریت «همه عرصه های جهانی» تنظیم شده است.

۲. مبانی و اهداف «حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف»

اشاره

«اعتقاد به مهدویت»، اعتقاد به فراگیری

نیکی ها و مکارم انسانی، عدل و قسط گستری، پایان خوب تاریخ، استقرار حکومت و دین واحد جهانی و... است. «اندیشه مهدویت»، همان خواسته اصیل مسلمانان و امید و آرزوی یکتاپرستان، در دستیابی به «حکومت جهانی عدل» و از بین رفتن «ظلم، ستم، بی دینی و فساد» است. «اندیشه مهدویت»، اندیشه شورآفرین و تعالی بخش انسان های آزاده ای است که منتظر «پایان خوش تاریخ» با پیروزی صالحان و نیکان هستند و به «کرامت و عزّت انسان ها» اعتقاد دارند. نقطه اوج و حسّاس این اندیشه، پایان یافتن حکومت های زر و زور دنیایی و تأسیس «حکومت واحد جهانی مهدوی» است. حکومتی که با امدادهای معنوی، یاریِ صالحان و خواست قلبی مردم، تأسیس خواهد شد و با ظهور منجی بشریت، قیامی فراگیر علیه ظالمان و ستمگران روی خواهد داد.

این حکومت جهانی، ریشه ها و مبانی خاص خود را دارد که تمایز و ویژگی خاصی به آن بخشیده است. در رابطه با مبانی این «حکومت صالحان»، می توان به موارد زیر

اشاره کرد:

۱–۲. امامت و بایستگی حکومت امام معصوم

مبنای اصلی اندیشه «مهدویت» و «تشکیل حکومت جهانی عدل»، ضرورت وجود امام در جامعه و لزوم تشکیل حکومت از سوی او برای هدایت، راهنمایی، برنامه ریزی و نظام دهی جامعه دینی است. لذا امام شؤونی دارد که از جمله آنها، پیشوایی و رهبری جامعه است. امامت - که همان پیشوایی و جلوداری است - طرح سیاسی شیعه برای اداره جامعه است. در نگاه شیعه، آدمی همان گونه که مضطرّ به «وحی» است، مضطرّ به «امام معصوم» نیز هست. ... اگر اهداف حکومت را هدایت انسان در تمامی ابعاد وهم، حس، فکر، عقل، قلب و روح او بدانیم؛ آن وقت باید به کسی روی بیاوریم که به همه اینها آگاه است و از تمامی کشش ها و جاذبه ها آزاد است و ترکیب آگاهی و آزادی، همان عصمتی است که در فرهنگ سیاسی شیعه

(امامت معصوم) مطرح است....(۱)

۲-۲. حاکمیت صالحان، غایت و پایان تاریخ (فلسفه تاریخ)

این وعده حتمی خداوند به انسان ها - به خصوص مستضعفان، ستمدیدگان و نیک کرداران - است. این حاکمیت به دست پر توان حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف تحقّق خواهد یافت. گفتنی است که تشکیل حکومت عدل جهانی، از ویژگی های امام زمان است و چنین کاری را هیچ پیامبر و یا امام دیگری انجام نداده است. از برخی آیات قرآن و روایات استفاده می شود که بالاخره زمانی خواهد رسید که یک حکومت عدل الهی، بر جهان گسترده می شود. در روایات صاحب این حکومت، مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف معرفی شده است؛ چنان که قرآن می فرماید: «اِنَّ الارض یرثها عبادی الصالحون»(۲) و «نرید ان نمن علی الّذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمّه و نجعلهم

۱- مسعود پورسید آقایی، مبانی اعتقادی مهدویت(۱)، فصلنامه انتظار، شماره ۱، ص ۵۸ و ۵۹.

۲- انبیاء(۲۱)، آیه ۱۰۵.

الوارثین»(۱).

۳-۲. ضرورت تشکیل حکومت جهانی

وضعیت و نمای کلی جهان، نشانگر این است که خطر جنگ، فقر، نابرابری، پرخاشگری، سود جویی، ظلم و فساد و انحراف فراگیر، به شدّت آن را تهدید می کند و واحدهای مستقل سیاسی و بازیگران اصلی عرصه بین الملل، هر یک اقدامات خطر آفرین و بحران زا از خود بروز می دهند. این اضطراب و التهاب و نیاز انسان ها به صلح و امنیت - به خصوص در جوامع اسلامی - زیربنای تشکیل حکومت جهانی اسلام، به رهبری مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف است. «حالت کنونی جامعه اسلامی - که با ترس و التهاب به سر می برد - کانون اساسی فکری است برای تشکیل حکومت واحد جهانی و مایه از بین رفتن هر نوع اختلاف و... و زایل شدن اسباب جنگ های خانمان سوز و در سایه چنین حکومتی است که جهان بشریت، به سعادت و عزّت می رسد و مردم جهان از نعمت های الهی و موهبت های

۱- قصص(۲۸)، آیه ۵.

طبیعی، به طور مساوی استفاده می کنند».(۱)

۲-۴. سرشت و گوهر واحد انسان ها

از آنجایی که انسان ها همه، دارای فطرت و سرشت واحد بوده و دارای یک مبدأ و منشأ یگانه هستند؛ بنابراین نمی توانند همواره جدا از هم و دشمن یکدیگر باشند و به جنگ و ستیزه جویی علیه هم بپردازند. این سرشت واحد، خود می تواند مبنا و ریشه اساسی برای تشکیل یک حکومت واحد جهانی باشد. صاحب اصلی این حکومت نیز باید کسی باشد که به درستی و بدون سودجویی شخصی، بتواند انسان ها را به هم نزدیک سازد و از اختلاف، تفرقه، تشتّت و جدال نجات شان دهد. پس جهانی شدن حکومت حضرت مهدی، با سرشت و فطرت مردم متناسب و منطبق است و چیزی بر خلاف خواسته و علاقه آنان نمی باشد.

۲-۵. رشد و تعالی انسان ها

انسان ها، همواره در جهت رشد و تعالی خویش تلاش می کنند و در صدد کمال یافتن

۱- جعفر سبحانی، مبانی حکومت اسلامی، ص ۳۷۰.

و بالندگی افکار و اندیشه های خود هستند؛ منتها کمال و رشد واقعی تحقّق نخواهد یافت جز با تشکیل یک حکومت آسمانی و ظهور «انسان کامل» و «هادی بشر» که بتواند با مدد جستن از غیب و قدرت ملکوتی، به حرکت و تلاش انسان ها جهت دهد و زمینه های رشد، بالندگی، تکامل و تعالی آنان را فراهم سازد. این مبنا و عامل، می تواند یکی از پایه های اساسی تشکیل حکومت جهانی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف تلقی گردد.

۶-۲. ضرورت عدالت و قسط فراگیر

در آرا و افکار همه انسان ها - به خصوص دانشمندان و متفکّران - عدالت و قسط، جایگاه مهم و اساسی دارد و آنان همواره درصدد یافتن راه کارهایی برای دست یافتن به این نیاز و آرزوی اصیل آدمی بوده اند؛ اما تا کنون این امر، به وقوع نپیوسته و انسان ها همواره از بی عدالتی و ظلم و ستم در رنج و سختی بوده اند و ۸۰٪ امکانات مادی و دنیایی در اختیار ۲۰٪ افراد غنی و ثروتمند بوده است. این مبنا، بایستگی حکومت عدل جهانی را به خوبی اثبات و روشن می کند و بر درستی

و صحّت مدعای شیعیان، صحّه می گذارد. پس بر این مبنا با تشکیل دولت کریمه مهدوی، تمامی چیزها، برای همه انسان ها خواهد بود.

۷-۲. دین محوری یا انسان محوری

بر اساس این مبنا، اگر ما دین و آیین درست الهی را اساس و ریشه اعمال و افکار خود بدانیم؛ به این نتیجه خواهیم رسید که تنها راه برتری یکتا پرستی و دین داری در جهان، تشکیل یک حکومت واحد جهانی دینی است که عمده ترین برنامه و راهبرد آن، فراگیر ساختن آیین الهی بر روی زمین و از بین بردن ادیان و مکاتب ساختگی و منحرف شده بشر است. در این صورت انسان، فعالیت ها و استراتژی های خود را بر اساس دین محوری تنظیم خواهد کرد.

با توجّه به این مبانی و ریشه ها، به خوبی می توان اهداف و آرمان های «حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» را ترسیم نمود و با استفاده از آیات و روایات، به خواسته ها و ایده های مصلح آسمانی پی برد.

مهم ترین و اصلی ترین اهداف و خواسته های حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف - که عمدتاً با اهداف جهانی شدن و جهانی

سازی فرق دارد – عبارت است از:

ــ رساندن جامعه بشری به کمال مطلوب و رشد و بالندگی؛

ــ برقراری عدالت اجتماعی و گسترش قسط و عدل در سراسر گیتی؛

ــ اداره و ساماندهی نظام جهان بر اساس ایمان به خدا و احکام دین اسلام؛

ــ تثبیت و گسترش صلح و امنیت جهانی و از بین بردن جنگ ها، ستیزه جویی ها، کینه ها، زیاده خواهی ها و خود پرستی ها؛

ــ نجات دنیا و مردم، از چنگال ستمکاران، جبّاران و مفسدان و اهتزاز پرچم یکتاپرستی و دین خواهی در پهنه زمین خاکی؛

ــ زنده و احیا کردن آیین توحیدی و تعمیق برابری و مساوات اسلامی؛

ــ تأسیس حکومت جهانی اسلام و تشکیل دولت کریمه؛

ــ بسط و گسترش دین اسلام و غلبه آن بر کلیه ادیان باطل و منحرف (لیظهره علی الدین کلّه)؛

ــ به کمال نهایی رساندن علم و دانش بشری و رشد و شکوفایی اندیشه ها و افکار انسان ها؛

ــ تصحیح امور و کارهای زندگی بشری و استفاده صحیح از امکانات و منابع مادی و معنوی جهان؛

ــ از بین بردن امتیازات و تبعیضات نژادی و طبقه ای (جهان برای همه جهانیان).

۳. ویژگی ها و برنامه های حکومت جهانی قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف

اشاره

هر حکومتی که داعیه دار هدایت و رهبری جهان است، باید برنامه ها و راه کارهای متناسب با این ادعا را ارائه و میزان پایبندی و التزام خود را به آنها نشان دهد. یکی از مشکلات اساسی «جهانی شدن» این است که هیچ اعتماد و اطمینانی به برنامه ها و راه کارهای ارائه شده در آن وجود ندارد و سازمان ملل و کارگزاران نظام جهانی و سایر نهادهای بین المللی نیز، نشان داده اند که لیاقت و توان اجرای این برنامه ها را ندارند و دولت ها و شرکت های چند ملیتی نیز تنها درصدد بهره برداری و کسب سود و منفعت بیشتر از این پدیده هستند. اما برنامه ها و راه کارهای ارائه شده در «حکومت عدل اسلامی» ضمانت اجرایی قوی دارد و رهبر آن، «مدیری صالح،

عادل، آگاه، شجاع و دانشمند» است. تمامی برنامه های او در جهت تأمین سعادت و بهروزی مردم و جلب رضایت و خشنودی آنان می باشد. پاره ای از ویژگی های این حکومت جهانی، عبارت است از:

۱–۳. تشکیل حکومت فراگیر جهانی

حکومت و دولت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، فراگیر و جهانی خواهد بود و قدرت و سلطه او از شرق تا غرب دنیا را فرا خواهد گرفت؛ چنان که محدث نوری می نویسد: «از صفات و ویژگی های مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، فرا گرفتن سلطنت آن حضرت تمام روی زمین را از شرق تا غرب، برّ و بحر، معموره و خراب و کوه و دشت است. نماند جایی که حکمش جاری و امرش نافذ شود و اخبار در این معنا متواتر است». آری مهم ترین ویژگی حکومت جهانی حضرت مهدی، قرار گرفتن جهان تحت یک مدیریت واحد و کارآمد است؛ به طوری که خود رأیی ها، مقام پرستی ها و خود محوری ها از بین خواهد رفت و همه بر اطاعت از یک حاکم مقتدر جهانی، اتفاق خواهند داشت. با توجه به بعضی از روایات، به دست می آید که جهان در آن زمان به ۳۱۳ بخش تقسیم شده و

آن حضرت، ۳۱۳ تن از یاران نزدیک خود را بر آنها حاکم خواهد ساخت.

الف. رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «و یبلغ سلطانه المشرق و المغرب(۱)»؛ «دولت و سلطنت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف همه شرق و غرب جهان را در بر می گیرد».

ب. «ولایکون ملک الّاللاسلام»؛(۲) «در آن روز حکومتی جز حکومت اسلامی نخواهد بود.»

ج. امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف شرق و غرب جهان را تحت سیطره خود درآورد... شرّ از جهان رخت بر بندد و تنها خیر باقی بماند»(۳).

د. امام باقر علیه السلام: «حضرت قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف ۳۰۹ سال حکومت می کند؛ چنان که اصحاب کهف مدت ۳۰۹ سال در غار ماندند؛ زمین را پر از عدالت می کند، آن چنان که پر از جور و ستم شده باشد. خداوند شرق و غرب جهان را برای او فتح

۱- کشف الغمه، ج ۳، ص ۲۹۷ (از امام باقر (علیه السّلام)، کمال الدین، ج ۱، ص ۳۳۱).

۲- الملاحم و الفتن، ص ۶۶.

۳- منتخب الأثر، ص ۴۷۴.

می کند.»(۱)

هـ. «هنگـامی که قـائم عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف قیـام کنـد، برای هر کشوری از کشورهـای جهـان فرمـان روایی بر می گزینند...».(۲)

و. امام سـجاد علیه السـلام: «وقتی که قائم قیام می کنـد، خداوند آفت را از شـیعیان دور می کند وقلب آنان را همچون قطعات آهن، محکم و نیروی هر مرد به انـدازه چهـل مرد می سـازد. آنـان حکومت و ریـاست تمـامی مردم جهان را به دست خواهند گرفت».(۳)

ز. «حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف یارانش را در همه سـرزمین ها پراکنده می کند و به آنها دستور می دهد که عـدل و احسان را شـیوه خود سازند و آنان را فرمانروایان کشورهای جهان می گرداند و به ایشان فرمان می دهد که شـهرها را آباد سازند»(۴).

۲–۳. دین و آیین واحد جهانی

در حکومت جهانی واحد، دین برتر و آیین

۱– الغیبه طوسی، ص ۲۸۳؛ بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۲۹۱.

۲– بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۳۶۵ ؛ الغیبه نعمانی، ص ۷۲.

۳– بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.

۴– الامام المهدی، ص ۲۷۱.

پذیرفته شده مردم، اسلام خواهد بود و این نشان می دهد که برنامه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف جهان شمول و فراگیر بوده و مردم با رغبت و علاقه دین اسلام را اختیار خواهند کرد و نجات و سعادت خود را در پیروی از آن خواهند دانست. در نتیجه فضایل اخلاقی و مکارم انسانی، در جوامع حاکم شده و فساد، الحاد و بی دینی از بین خواهد رفت.

الف. رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «تاهرکجاکه تاریکی شب وارد شود، این آیین مقدّس نفوذ خواهد کرد»(۱).

ب. امام حسن مجتبی علیه السلام، درباره از بین رفتن کفر و بی دینی از جهان و پذیرش آیین واحد از سوی مردمان می فرماید: «خداوند در آخر الزمان و دوران شدت روزگار و عصر جهل مردم، مردی را برانگیزد و او را با فرشتگان خود، یاری دهد... و او را بر تمام زمین چیره فرماید تا اینکه [مردم] از روی میل و یا از روی اکراه، دین را بپذیرند. او زمین را از عدل و داد و نور و برهان پر کند. شرق و غرب زمین از

۱- منتخب الأثر، ص ۱۶۰.

آیین او پیروی کننـد. تا آن که کافری نمانـد، مگر اینکه ایمان آورد و گناه کار و فاسدی نماند، مگر اینکه نیکو کار شود. در حکومت او، درندگان با هم صلح می کنند...».(۱) پس از ویژگی های برجسته این جامعه جهانی، این است که همگان در آن یکتاپرست اند و خدا را به یگانگی می پرستند و شریکی برای او قرار نمی دهند و از گناهان و مفاسد دوری می جویند.

ج. امیر مؤمنان علیه السـلام: «هیـچ آبادی ای نخواهـد مانـد، مگر آنکه در آنجا هر صـبح و شام، به یکتایی خدا، شـهادت داده خواهد شد».(۲)

د. امام باقر علیه السـلام: «هیـچ یهودی و مسـیحی و هیـچ پرسـتش کننـده غیر خدایی باقی نمی ماند، مگر اینکه به او ایمان می آورد و او را تصدیق می کند»(۳)این روایات، به خوبی نشان می دهد که ایده مذهب واحد جهانی، در زمان ظهور، به واقعیت خواهد پیوست و این بشارت

۱- بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۲۸۰.
۲- مجمع البیان، ذیل آیه ۹ سوره صف؛ بحارالأنوار، ج ۵۱، ص ۶۰.
۳- منتخب الأثر، ص ۴۳۶.

و مژدّه الهی محقّق خواهد شد.

۳-۳. عدالت فرا گیر جهانی

«عـدالت» - عـدالت اقتصـادی، قضـایی، اخلاـقی و سیاسـی - یکی از آرمـان ها، خواست ها و آرزوهایی است که بنی آدم در طول تاریـخ، به آن توجه داشـته ودرتمامی عرصه های زنـدگی اجتماعی خود، به آن نیازمنـد بوده است. این نیاز دائمی انسان تنها در «حکومت جهانی مهـدوی عجل الله تعالی فرجه الشـریف» برآورده خواهـد شد و «عدالت» تنها با آمدن «منجی موعود»، تحقّق خواهد یافت و عدل و قسط و مساوات، نماد اصلی حکومت او خواهد بود.

الف. پیامبر صـلی الله علیه و آله در باره اوضاع زمین پس از ظهور حضـرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف در روایت مشهوری می فرماید: «فَیَمْلَأُ ٱلْأَرْضَ قِسْطاً وَ عَدْلاً کَمَا مُلِئَتْ جَوْراً وَ ظُلْماً»؛ «پس زمین را از عدل و داد لبریز می کند، پس از آن که از ستم و بیداد لبریز شده است»(۱).

۱- بحارالأنوار، ج ۳۶، ص ۳۱۶؛ کمال الدین، ج ۱، ص ۲۵۷.

ب. پیامبر: «يَسَعُهُمْ عَدْلُهُ»؛ «عدالتش فراگیر شود»(۱).

ج. امام صادق علیه السلام: «به خدا سوگند! عدالت او (مهدی)، در خانه هایشان وارد می شود؛ همچنان که گرما و سرما وارد می گردد»(۲).

د. «چون مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام کند، مال را به طور مساوی تقسیم می کند و عدالت را در میان رعیت اجرا می کند. هرکس از او اطاعت کند، از خدا اطاعت کرده است»(۳).

هـ . امام رضا علیه السلام: «هرگاه [قائم اهل بیت] خروج کند، زمین به نور پروردگارش روشن می شود و ترازوی عدالت میان مردم برقرار می گردد. پس کسی به کسی ستم نخواهد کرد»(۴).

۴-۳. امنیت و صلح جهانی

امنیت و صلح واقعی و آرامش - که گوهر نایاب زندگی انسان ها است - از ویژگی های

۱- بحارالأنوار، ج ۵۱، ص ۷۵.

۲- بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.

۳- الغیبه نعمانی، ص ۱۲۴؛ بحارالأنوار، ج ۵۱، ص ۲۹؛ منتخب الأثر، ص ۳۱۰.

۴- بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۳۲۱؛ کمال الدین، ج ۳، ص ۳۷۲.

جهـانی و فراگیر امـام زمـان عجـل الله تعالی فرجه الشـریف است. در آن عصـر، خوف ها زایل می شود و جان و مال و آبروی اشـخاص در امان قرار می گیرد و در سراسر جهان امنیت عمومی حاکم می شود و اختناق، استبداد، استکبار و استضعاف - که همه از آثـار حکومت های غیر الهی است - از جهان ریشه کن می گردد و حکومت های طاغوتیان - به هر شـکل و هر عنوان - برچیده می شود. از اخبار روایات استفاده می شود که:

الف. «به واسطه حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف راه ها آن قدر امن می شود که شخصی - حتی ضعیف ترین مردم - از مشرق به مغرب سفر می کند، از احدی به او آزار و اذیت نمی رسد»(۱).

ب. امیر مؤمنان درباره رفع کینه ها و دشمنی ها از جهان می فرماید: «اگر قائم ما قیام کند، آسمان باران خود را فرو می ریزد و زمین نباتات خود را بیرون می افکند و کینه ها و ناراحتی ها، از دل بندگان خدا، زایل می گردد»(۲).

۱- منتخب الأثر، ۳۰۸؛ امامت و مهدویت، (بخش آخر)، ص ۴۳.

۲- بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۳۱۶.

ج. و نیز فرمود: «هرگاه قائم ما قیام کند، کینه توزی از دل های همه مردم، رخت برمی بندد و چهار پایان رام می گردند تا آن جا که زنی از عراق تا شام، مسیر را می پیماید، در حالی که هیچ درنده ای او را نمی آزارد...».(۱)

د. امام باقر علیه السلام: «مهدی آن چنان رفع ستم از ستمدیدگان می کند که اگر حق شخصی، زیر دندان کسی باشد، آن را باز می ستاند و به صاحب حق بر می گرداند»(۲).

۵-۳. ملت واحد جهانی

ایجاد همبستگی و یکپارچگی در میان انسان ها و نزدیک کردن دیدگاه ها، افکار و آمال آنها به یکدیگر، خواسته و آرزوی دست نیافتنی در وضعیت کنونی جهان است. اما با ظهور مصلح کل و بالا رفتن بینش و آگاهی مردم و از بین رفتن منیت ها و خودخواهی ها، همبستگی و اتحاد شگرفی در میان انسان ها به وجود خواهد آمد. وقتی که امت واحد جهانی، شکل بگیرد، تمامی اختلاف ها،

۱- بحارالأنوار، ج ۱۰، ص ۱۰۴.

۲- منتخب الأثر، ص ۳۰۸.

کینه ها، ستیزه جویی ها، تجاوزها و... از بین خواهد رفت و همگان یکدل و یکرنگ، اطاعت از آن حضرت را پیشه خود خواهند ساخت.

الف. امام باقر علیه السلام: «تمام جهان، ملت واحد می شوند و آن ملت اسلام است وهرچه معبود غیرخدا در زمین باشد، به آتش فرود آینده ازآسمان، خواهد سوخت»(۱).

ب. «به هنگام خروج حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، خطاب و ندای عامی به همه مردم جهان می شود و آنها به اطاعت از او فرا خوانده می شوند.»

۶-۳. پیشرفت و رفاه جهانی

در دولت کریمه مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، وضع اقتصاد و معیشت عمومی، خیلی خوب خواهد شد و اوضاع اقتصادی و مالی مردم، سامان خواهد یافت. در آن عصر، نعمت های الهی افزون، آب ها مهار، زمین ها حاصل خیز و معادن ظاهر خواهد شد. هیچ فقیری باقی نخواهد ماند تا از بیت المال، کمک مالی دریافت کند. رونق و شکوفایی اقتصادی، باعث خواهد شد که

۱- منتخب الأثر، ص ۴۳۶.

همگان از برکات و آثار دولت او، برخوردار شوند و چهره کریه فقر، نابرابری، فساد مالی و... از جهان رخت برخواهد بست.

الف. پیامبر صلی الله علیه و آله: «خداوند به وسیله مهدی، از امت رفع گرفتاری می کند».(۱)

ب. «امت من در دوران مهدی، چنان متنعم شود که بسان آن، بهره وری را ندیده باشد. آسمان پیوسته باران (رحمت) خود را بر ایشان فرو می فرستد و زمین روییدنی های خود را بیرون می ریزد. ثروت در آن روز بر روی هم انباشته می شود.[وقتی] مردی برپاخیزد و بگوید: ای مهدی! بر من عطانما؛ گوید: بگیر»(۲).

ج. امام باقر علیه السلام: «مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، اموال را میان مردم چنان به مساوات تقسیم می کند که دیگر محتاجی دیده نمی شود تا به او زکات دهند».(۳)

د. و نیز: «آن چنان میان مردم، مساوات برقرار می سازد که حتی نیازمند به زکات را

۱- بحارالأنوار، ج ۵۱، ص ۷۵ ؛ غیبت شیخ طوسی، ص۱۱۴.

۲- عقدالدرر، ص ۱۷۰.

۳- بحارالأنوار، ج ۵۱، ص ۸۴.

هرگز نخواهی دید».(۱)

هــ . «امّت اسـلامی در عهد او آن چنان از فراخی معیشت برخوردار می شود که هرگز نظیر چنین نعمت و آسایشی دیده نشده است».(۲)

۷–۳. کمال علم و عقل

یکی دیگر از آرمـان هـای بشـری، رسـیدن به قله های کمال علم و عقل است که این مهم – جز در حکومت مهـدوی – تحقق نخواهـد یـافت. دانش و علم بشـری، به حـدّ نهایی و کامل خود رسـیده و دریچه های حکمت و دانش ها به روی بشـر گشوده خواهد شد. عالم اندیشـمند سـید جعفر کشـفی می نویسد: «بدان که زمان ظهور دولت آن جناب – که زمان ظاهر شدن دولت ثـانیه حق اسـت – زمـان ظهـور و غلبه عقـل است از روی بـاطنیِ آن که مقـام ولاـیت است و به منزله روح است از برای روح ظاهری که آن مقام نبوّت است».(۳)

۱– اعلام الوری طبرسی، ص ۴۳۲.
۲– بحارالأنوار، ج ۵۱، ص ۱۰۴؛ منتخب الأثر، ص ۴۷۳.
۳– تحفهالملوک، ج ۱، ص ۷۸.

در آن عصـر هیچ نکته مجهول و غیر قابل حلّی باقی نخواهد ماند و سطح آگاهی و علم و اندیشه مردم بالا رفته، قدرت عقل و خرد ورزی آنـان فزونی خواهـد یافت. اختراعات، اکتشافات، ارتباطات و فن آوری به نهایت کمال خود خواهـد رسـید و مردم آن عصر، در بهترین و دلپسندترین برهه از زمان، زندگی خواهند کرد.

الف. امام باقر علیه السـلام: «هنگامی که قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام می کند، دستش را بر سر بندگان می گذارد و بدین وسیله، عقل های آنان را جمع و افکار آنها را کامل می کند.»(۱)

ب. حضرت علی علیه السلام به نقل از پیامبر صلی الله علیه و آله می فرماید: «خدای عزّ و جل به وسیله او (قائم) زمین را از نور آکنده می کند، پس از تاریکی آن و از داد پر می کند پس از ستم آن وازدانش مالامال می کند، پس از جهل آن».(۲)

ج. امـام باقر علیه السـلام: «در زمان آن حضـرت، حکمت و دانش، بـدیشان ارزانی می شود تا جایی که زنان در خانه خود، به کتاب خدا و سنت پیامبر حکم

۱- منتخب الأثر، ص ۴۸۳ ؛ اصول کافی، ج ۱، ص ۱۹؛ بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۳۲۸.
۲- بحارالأنوار، ج ۳۶، ص ۲۵۳.

کنند».(۱)

د . امـام صـادق علیه السـلام: «علم و دانش ۲۷ حرف اسـت. تمـام آنچه پیـامبران الهی آوردنـد، دو حرف بیش نبـود و مردم تا کنون جز دو حرف را نشـناخته اند. اما هنگامی که قائم ما قیام کند، ۲۵ حرف دیگر را آشکار می سازد و در میان مردم منتشر می کند و دو حرف دیگر را به آن ضمیمه می کند تا ۲۷ حرف کامل و منتشر شود(۲)».

۸-۳. نوسازی و احیاگری

یکی از نظریات قابل توجه در «علوم سیاسـی»، توسعه و نوسازی است. این دیدگاه در صدد ارائه راه کارهای توسعه و پیشرفت در کشورهـای عقب مانـده و جهـان سوّمی است که تـا به حال نتایـج و آثار قابل توجهی نداشـته است. یکی از برنامه ها و راه کارهـای مهم حکـومت جهـانی مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف، احیـاگری، نوسـازی و دگرگـونی در بسـیاری از امور اقتصادی، فرهنگی و سیاسی جهان است.

الف. امام صادق علیه السلام: «إذا خَرَجَ

۱- بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۳۵۲؛ الغیبه نعمانی، ص ۲۳۹.

۲- موسوعه احادیث المهدی، ج ۴، ص ۵۳.

(القائم) یقوم بأمرٍ جدیـد و کتاب جدیـد و سنّه جدیـده و قضاء جدیـد...»؛ «هنگامی که قائم خروج کند، امر تازه، کتاب تازه، روشی تازه و داوری تازه با خود می آورد...».(۱)

کتاب تازه به معنای آوردن قرآنی دیگر نیست؛ بلکه آن حضرت اهداف و برنامه های اصیل قرآن را پیاده خواهد کرد و تفسیر واقعی آیات آن را بیان خواهد نمود.

ب. امام صادق علیه السلام درپاسخ یکی از یارانش در باره سیره مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می فرماید: «همان کاری که رسول خـدا صـلی الله علیه و آله انجـام داد، انجـام می دهـد. برنامه های [نادرست] پیشـین را از بین می برد؛ همان گونه که رسول خدا، امر جاهلیت را از بین برد و اسلام را نوسازی می کند».

ج. «به خـدا سوگنـد! گویی او را در میان رکن و مقام با چشم خود می بینم که از مردم برای امری تازه، کتابی تازه و حکومت آسمانی تازه، بیعت می گیرد»(۲).

۱- اثبات الهداه، ج ۷، ص ۸۳؛ الغیبه نعمانی، ص ۲۵۳.

۲- بحارالأنوار، ج ۵۲، ص ۹۵.

۹–۳. رضایت و خشنودی جهانی

یکی از ویژگی های مهم حکومت مهدوی، تأمین خشنودی و رضایت همه ساکنان زمین و آسمان است. از آن جایی که دولت او، دولت عدالت گستر، فقر ستیز، دانش گستر، رفاه آور، ظلم ستیز و مردم دوست است، همگان از آن راضی خواهند بود و در آرامش و شادی زندگی خواهند کرد. در روایات آمده است:

الف. «زمین را پر از عدالت می کند، آن چنان که پر از ستم شده است. در خلافت او اهل آسمان و زمین، حتی پرندگان آسمان خشنود می شوند».(۱)

ب. «اهل آسمان و ساکنان آن برای ظهور او خوشحال می شوند؛ او زمین را پر از عدالت می کند، آن سان که پر از جور و ستم شده باشد».(۲)

ج. رسول خدا صلی الله علیه و آله: «شما را به مهدی، مردی از قریش بشارت می دهم که ساکنان آسمان و زمین را از خلافت و فرمانروایی او خشنودند».(۳)

د. «ساکنان زمین وآسمان به او عشق

۱– لوائح الأنوار، ج ۲، ص ۷۰.

۲– الغیبه طوسی، ص ۱۱۶.

۳– اثبات الهداه، ج ۳، ص ۵۲۴.

می ورزند».(۱)

۱- بحارالأنوار، ج ۵۱، ص ۱۰۴.

فصل سوم: مقایسه و نتیجه گیری

امروزه پدیده «جهانی شدن»، امری فراگیر، گسترش یابنده، پیچیده و دارای آثار و پیامدهای گوناگون در زندگی بشری است؛ به طوری که شرایط زندگی انسان ها را در بیشتر جنبه های آن، دستخوش دگرگونی های ژرف کرده است. از این رو نمی توان گسترش نوآوری های اقتصادی در سرتاسر جهان، انطباق های فرهنگی و سیاسی ملازم این گسترش، تغییر و تحوّلات ارتباطاتی و تکنولوژیکی، در هم تنیدگی روابط، افکار و اندیشه های بشری، پیچیدگی انگاره های اقتصادی، مالی و اعتباری و... را نادیده گرفت و نسبت به آن بی تفاوت بود.

از طرفی به علت تنوّع، پیچیدگی و نو بودن مباحث و موضوعات آن، نمی توان موضع گیری

مثبت یا منفی قاطعی در مورد آن داشت؛ هر چند جنبه ها و پیامدهای منفی و آثار نگران کننده آن، رو به فزونی است. همچنین به علّت اینکه در پس پرده این روند، عوامل و کارگزاران متعدّد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی قرار دارند؛ باید به دقت و هوشمندانه آن را مورد بررسی و تحلیل قرار داد.

به هر حال روشن است که: مبانی، اهداف، ویژگی ها، آثار و پیامدهای «جهانی کردن» و «جهانی سازی» و حتّی «جهانی شدن»، تفاوت و تباین اساسی با مبانی، اهداف، ویژگی ها و خصوصیات «حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» دارد. هدف و مبنای اصلی این «جهان گستری» سودجویی و تأمین منفعت بیشتر برای دولت های بزرگ، شرکت ها و نهادهای فرا ملّی و... و نیز برتری طلبی و سلطه جویی قدرت هایی چون ایالات متحده است.

حتی می توان قائل شد که «جهانی شدن» - به رغم مبانی قابل توجّه آن - به نوعی با سرمایه داری جهانی پیوند خورده است. به هر حال در این دو پروژه، شاهد گسترش و

هژمونی سیاسی و فرهنگی غرب و ایالات متحده هستیم که نکته تلاقی و نزدیکی آنها نیز به شمار می رود. گفتنی است که آنچه در این دو وجود ندارد، تلاش برای تأمین نیازهای اساسی جهانیان، چون برابری، عدالت، معنویت، اخلاق، رفاه همه جانبه و... است؛ برعکس در سایه آنها جهان اینک با اباحی گری و بحران معنویت، هویت و اخلاق رو به رو است؛ بلکه بحران ناامنی، فقر، بهره کشی و نابرابری نیز به طور فزاینده ای گسترش می یابد.

«جهانی شدن» با داشتن ابعاد و اشکال مختلف و مبهم و پیامدهای سوء، نمی تواند وجه مشترکی با «حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» داشته باشد؛ هر چند پاره ای از ویژگی ها و نشانه های آن، با بعضی از ویژگی های حکومت آن حضرت مشابهت دارد و به خوبی می تواند نشانگر این باشد که زمینه تشکیل حکومت جهانی فراهم شده و سطح آگاهی، علم، پیشرفت و بالندگی جوامع به حدی رسیده است که بتوان به طور علمی و استدلالی، صحبت از آن حکومت جهانی و قریب الوقوع بودن آن نمود و ویژگی های والا و

برتری های بی بـدیل آن را مطرح کرد. «جهانی شـدن»، به روشـنی نیاز انسان ها را به نزدیکی و اتحاد با هم و تشـکیل «جامعه جهانی واحـد» آشـکار می سازد و راه کارهای سیاسـی، اقتصادی و فرهنگی آن را به گونه ای مـدرن نمایان می کند. گسترش سریع ارتباطـات و نزدیکی جوامع به یکـدیگر، امکـان گفت و گو و تبـادل آرا و افکـار، اسـتفاده مردم جهان از آخرین اخبار و یـافته هـای علمی و پزشـکی، تعامـل و همفکری در مورد مسائـل سیاسـی (جنـگ، صـلح و...) جهـان، بالاـ رفتن سـطح سواد و معلومات، جهانی شـدن فنّ آوری و صـنعت و... برخی از وجوه مثبت و قابل قبول جهانی شـدن است که مـدل کامل و مطلوب آنها در حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف وجود خواهد داشت.

وقتی جامع بشـری به مرحله ای از رشد و شکوفایی علمی، صنعتی و فکری می رسد که در آن نیاز شدیدی به اتحاد و نزدیکی احساس شـده و بشـر در بیشتر جنبه های زنـد گی، رفتارها و گفتارهای فرا ملّی و جهانی از خود بروز می دهـد؛ در این صورت می توان تئوری «تشکیل دولت کریمه جهانی» را به جهانیان

ارائه داد و نکات مثبت و ارزنده آن را بیان نمود. از آنجایی که انسان ها نمی توانند موانع، کاستی ها و کمبودهای حرکت رو به رشـد خود را، به طور کامل از بین ببرند؛ در این صورت نیاز به قدرتی برتر و فوق بشـری بیشتر احساس می شود و قلب ها و افکـار بـدان سو متمایـل می گردد. البته حکومت حضـرت ولی عصـر عجل الله تعالی فرجه الشـریف نه تنها حکومتی آرمانی و الهی است؛ بلکه حکومتی کاملاً عقلانی و علم گرا است و با وضعیت پیشرفته جهان، سازگار و متناسب است.

به هر حال شـیعه با دیـدگاهی روشن نسـبت به آینـده تاریخ بشـری، همواره منادی و بشارت دهنده «زندگی مطلوب جمعی» و تشکیل «حکومت صلح و عدل جهانی» بوده است و با اتکا به همین اعتقاد، خود را در تمامی سختی ها و بحران ها حفظ کرده و منتظر پایان خوش تاریخ بوده است.

مدعای اصلی ما در این نوشتار این است که «جهانی کردن» و «جهانی سازی» دنیا را در ورطه انحراف، جنگ، ناکامی و اباحی گری قرار داده است و پیامدها و آثار نامطلوب و

ناگواری با خود به همراه دارد که هیچ یک در حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف وجود نخواهد داشت. با توجّه به انحرافات به وجود آمده، می توان گفت که «جهانی شدن» نیز لزوماً پیشرفت طبیعی زندگی بشری نیست و اکنون یک سیر طبیعی را طی نمی کند. به گفته پروفسور مولانا: «این چه جهانی سازی است که ۱۴ مردم دنیا گرسنه به خواب می روند؟! ۲۵٪ مردم افریقا زیر محور فقر زندگی می کنند؟! ۱٪ مردم دنیا، ۹۵٪ تسلیحات جهان را در دست دارد؟! عدالت اجتماعی هنوز در تئورهای روابط بین الملل مطرح نشده است؟ جهانی سازی، جهان را به نفع عده ای تغییر می دهد و...؟»

بر این اساس الان جهان – به خصوص دنیای غرب و مدرن – از چند بحران بزرگ، رنج می برد: ۱. بحران مشروعیت ۲. بحران فساد ۳. بحران اخلاق ۴. بحران هویت ۵. بحران مشارکت ۶. بحران اشتغال و صادرات و... غرب تلاش می کند با انتقال این بحران به خارج از مرزهای خود، کمی از آثار و نتایج سهمگین آن بکاهد و به عبارت روشن تر،

درصـدد جهانی کردن این مشـکلات و بحران ها آمـده است. بر این اساس جهانی کردن، جهانی سازی و حتّی جهانی شدن - در بعضـی از وجوه آن - دارای اختلافـات و تفـاوت هـای اساسـی بـا حکومت جهـانی حضـرت مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشریف است.

در این قسـمت به طور مختصـر، بعضـی از ویژگی هـا، چـالش ها و کاستی های فراروی جهانی شـدن - در هر سه چشم انـداز پیشین - ذکر و تفاوت آن با حکومت جهانی حضرت مهدی (علیه السّلام) روشن و آشکار می گردد.

۱. این پدیـده جهانی، هر چنـد به سـرعت در حال گسترش و پیشـروی در عرصه های مختلف جهانی است و نظرات و دیدگاه هـای بسـیار زیادی درباره آن ارائه می شود؛ اما در عین حال امری مبهم، نارسا و پیچیـده است. ژان ماری گینو در این باره می نویسد: «وضـعیت اجتماعات انسانی در تجربه جهانی شدن، با وضـعیت شخص نابینایی قابل مقایسه است که ناگهان بینایی اش را به دست می آورد و فقط یک اسطوره از عهده شرح هیجاناتی برمی آید که این دگر دیسی برخواهد

انگیخت... رویارویی بی واسطه فرد با جهانی شدن دنیا «سکر آور» است؛ منتها شرایط دموکراسی را از ریشه دگرگون می کند...».(۱)

در حالی که تصویر حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به روشنی در روایات و احادیث بیان شده و ویژگی ها و ساختار کارآمد و جامع نگر این حکومت، با دقّت هر چه تمام تر، ترسیم و تبیین گشته است و هیچ گونه ابهام و کاستی در آن وجود ندارد. در عین حال، وی به دنبال «حکومت خوب» می گردد و آرمان درونی خود را در نوشته اش به این شکل ابراز می دارد: «راهی که این کتاب نشان می دهد باریک است. سیّال بودن جهانی شدن را می پذیرد. حتّی از نوع دموکراتیک آن قداست زدایی می کند و با این وصف از تقلیل دادن نهادهای سیاسی به جریان های ساده کارکردی امتناع می ورزد. راهی که ترسیم می کند، متواضعانه است: جلوس «حکومت خوب» - خوب به این سبب که بیان عقلایی اجتماع انسانی، خواهد بود که

۱- ژان ماری گنو، آینده آزادی، چالش های جهانی شدن دموکراسی، ص۱۷مقدمه.

آرزوی تشکیل دادن آن را داریم. اجتماعی از انسان های آگاه و خردورز - بلکه خیلی ساده تر، توزیع محتاطانه قدرت که با تقسیم آن، امکان سوء استفاده از آن را محدود می کند... اجتماعات دموکراتیک آینده، اجتماعاتی در عین حال خردورز و تاریخی خواهند بود، دستاوردهای بلند پرواز آزادی ما و میراث پیوسته ناپایدار تاریخ ما»(۱)ما نیز معتقدیم که «حکومت خوب» در تمامی عرصه ها و جنبه ها فقط حکومت کامل و بی بدیل حضرت ولیّ عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف است که همه بشر، باید منتظر چنین روزی باشند. این حکومت، هم آسمانی و الهی است و هم علم دوست و افرادی خردورز و آگاه، عالم، متعهد و موحّد زمام آن را در دست دارند.

۲. جهانی شدن در عرصه اقتصادی، در صدد رفع موانع و کاستی های پیشرفت و توسعه اقتصادی، اتکا به بازار و تجارت آزاد و رفع بی کاری و بحران های اقتصادی است؛ اما با این حال مشکلات جهان (فقر، نابرابری، بهره کشی، استثمار، بی کاری و...) همچنان پا

۱- ژان ماری گنو، آینده آزادی، چالش های جهانی شدن دموکراسی، ص ۱۵۰.

برجا است. جهان شمولی اقتصاد، به معنای جهانی شدن مشکلات و نارسایی های برخاسته از لیبرال - دموکراسی و اقتصاد گرایی غربی است. چون سرمایه داری غربی با طرح مسأله «جهانی شدن»، سعی در انتقال مشکلات و بحران های اقتصادی و مالی به خارج دارد که این امر تبعات سختی برای کشورهای جهان سوّم در پی دارد. در حالی که برنامه و استراتژی اصلی حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، رفع فقر، نابرابری، کاستی ها و مشکلات از سراسر جهان و از بین بردن ظلم، احجاف، تبعیض و حق کشی است. از آن جایی که مواهب و منابع طبیعی جهان، به طور عادلانه مورد استفاده همگان قرار خواهد گرفت و علم و تکنولوژی بشر نیز رشد فراوانی خواهد یافت، مشکلات و نگرانی های بشر برطرف گشته و مدینه فاضله موعود تحقّق خواهد یافت.

۳. جهانی سازی، باعث تسلّط و یکّه تازی آمریکا در عرصه های سیاسی و اقتصادی می گردد و به دنبال خود ناامنی و رفتارهای خصمانه به همراه دارد. چیزی که هیچ دولت

و کشوری حاضـر به پذیرش آن نیست.آلن دوبنوآ می نویسد: «سده بیست و یکم، سده افول آمریکا و قدرت یابی کشورهایی نو خواهد بود: چین، روسـیه، هند، ایران و مصـر. اروپا که در شرایط دشواری به سر می برد، بار دیگر ناگزیر است با سرنوشت خود روبه رو شود و جنگ هایی روی خواهـد داد که تاکنون ماننـدشان دیـده نشـده است. هیچ کس را از رویارویی جهانی – که فروکاسـتگی ادعای «جهان شـمولی» ارزش های غربی خواهـد انجامیـد – گریزی نیست.»(۱) در حـالی که اسـاس و برنامه اصـلی حضـرت مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف گسترش و برقراری صـلح و امنیت و آسایش و ریشه کنی ظلم و سـتم، جنـگ و خونریزی از جهـان است. در حکومت آن حضـرت جـایی برای گردن کشـان و سـتمگران بـاقی نمانـده، ریشه تمامی جنـگ هـا و ستیزه جویی هـا – که همـان خواسـتارهای فزون تر مـادی و اقتصادی است – از بین خواهـد رفت و همان طور که قرآن

۱- فرهنگ گرایی، جهانی شدن و حقوق بشر، ص ۱۲۵.

می فرماید، ترس مردم، به امنیّت و آسایش مبدّل خواهد شد (ولیبدلنّهم مِن بعدِ خوفهم اَمناً).

۴. جهانی شـدن از نظر فرهنگی و اجتماعی، ادعای نزدیکی، پیوند و جسـمانی فرهنگ ها و جوامع را دارد؛ اما روشن است که – بر خلاف نظر مـدعیان غربی – در جهـان آینـده، یکپـارچگی به وجود نخواهـد آمـد و پس از تقـابلی بنیـادین، تمـدن هـا و فرهنگ هایی نوین سر بر کشیده و چهره جهان را متحول خواهند ساخت. اروپا در این شرایط می تواند هویت جدیدی یابد و سرنوشت خود را از لیبرال – دموکراسی جهان گرای آمریکایی جدا کند. آلن دوبنوآ می نویسد: «ملّت ها و فرهنگ ها عوامل راستین تاریخ هسـتند. سـرمایه داری دموکراتیک، اینک صاحب بلامنازع میدان است. اما اشـتباهی بزرگ است که فکر کنیم، برای همیشه می تواند صحنه را کنترل کند و با پیروزیش تاریخ متوقف خواهد شد»(۱)این برخورد و تضادّ تمدّن ها، جهان را

۱- فرهنگ گرایی، جهانی شدن و حقوق بشر، ص ۱۲۶.

آبستن التهاب، تنش و ناامنی می کند؛ در حالی که در «عصر ظهور»، نشانی از اختلاف و کشمکش فرهنگی و سیاسی و حتی سلطه جویی تمدّن ها و فرهنگ ها نخواهد بود و مردم با گزینش و انتخاب خود، آیین و فرهنگ واحدی را پذیرا خواهند شد و در سایه آن با آرامش و آسودگی خیال، زندگی خواهند کرد.

۵. از دیگر معایب و نقص های بزرگ جهانی شدن، عدم مدیریت واحد در جهان، ظهور بلوک های قدرت و گسترش واحدهای سیاسی قدرتمند و متنازع با هم است. این مشکل اساسی، در حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به خوبی حل شده و جهان در تحت فرمان و ید با کفایت آن حضرت قرار خواهد گرفت. کشورهای جهان تحت رهبری واحد، اداره و مدیریت خواهند شد و کارگزاران و یاران نزدیک ایشان، حکومت بر واحدهای سیاسی را برعهده خواهند گرفت. چنان که امام صادق علیه السّلام می فرماید: «مهدی، اصحاب خویش را به تمامی شهرها و بلاد اعزام می کند

و آنان را به عدالت و احسان فرمان می دهد(۱)».

۶. یکی از مباحث جهانی شدن، کم اهمیت شمردن مرزها و ترغیب کردن مردم به ابراز هرگونه موضعی و تولید هرگونه محصولی است که بازار بتواند آن را جذب کند و به عبارتی ترویج اباحی گری و بی مبالاتی است. انفجار بازی های ویدیویی و بازی های مهمل در اینترنت و... ترویج گر فروترین کارهای رایج و بدترین نوع میانه مایگی است.(۲) اینترنت، با هجمه وسیعی از اطلاعات و دنیایی از اطلاعات که بر سر ما می ریزد، امکان این را می گیرد که به عمق پناه ببریم و با حقایق و واقعیات به طور جدی آشنا شویم و... . رسانه های صوتی و تصویری، فیلم ها، عکس ها و... نیز عامل مخرّبی بر زندگی معنوی بشر بوده و اخلاق و رفتار او را به شدّت در جهت ترویج مفاسد و ناهنجاری ها سوق داده است. اما عصر ظهور، عصر حاکمیت فضیلت، اخلاق، علم، دانش و انسانیت خواهد بود. مردم به

۱- یوم الخلاص، ص ۳۹۵.

۲- ر.ك: پدیده جهانی شدن، ص ۱۵۳.

کرامت ذاتی خود پی برده، از رفتارها و گفتارهای پوچ و پلید، دوری خواهند گزید. امام باقر علیه السّلام می فرماید: «هنگامی که قائم ما قیام کند، خداوند دستش را بر سر بندگان می نهد و عقول آنان را با آن جمع می کند و افکار آنها با آن تکمیل می شود».(۱)

۷. از نظر برخی، جهانی شدن باعث ایجاد تعامل و برابری فرهنگی، اقتصادی و سیاسی جوامع می شود و همگان از محصولات فرهنگی و ارتباطات استفاده کرده و در نتیجه تفاوت ها و نابرابری ها از بین می رود. اما از نظر دیوید هلد، رشد ارتباطات جهانی یا افزایش جریان های فرهنگی، ارتباط چندانی با هموارسازی زمینه فعالیت ها و کاهش نابرابری های جهانی ندارد؛ بلکه این امر - برخلاف آنچه معمولاً تبلیغ می شود - باعث تشدید نابرابری ها در عرضه تولید و توزیع کالاها، خدمات و امتیازات شده است و به نوبه خود، میان کسانی که از مجموعه رو به تزایدی از منابع و وسایل ارتباطی برخوردار

۱- بحارالأنوار، ج ۱۲، ۱۸۲.

هستند و آنان که فاقد الکتریسیته، فناوری ارتباطات و یا قدرت دسترسی به اطلاعات هستند، فاصله و شکافی ایجاد کرده است که به طور روز افزون در حال گسترش است. دار ندورف نیز ادعا می کند: تعداد فزاینده ای از مردم - به ویژه نسل جوان تر - از بازار کار طرد خواهند شد.(۱)

همان گونه که پیش تر گذشت، رکن اساسی حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف رفع نابرابری و تبعیض و استفاده کامل و بهینه از منابع طبیعی جهان خواهد بود. او اموال را میان مردم چنان به مساوات تقسیم خواهد کرد که دیگر محتاجی دیده نخواهد شد تا زکات بگیرد. همگان به طور برابر از نعمت های الهی برخوردار شده و بیکاری و فقر ریشه کن خواهد شد. امام باقر علیه السلام می فرماید: «... در روی زمین خرابی باقی نمی ماند، مگر آنکه [پس از پیروزی قائم ما] آباد شود(۲)».

۸. جهانی شدن در عین حال که خدمات

۱- روزنامه جام جم، شماره ۷۵۴، ص ۸.

۲- منهاج البراعه، ج ۸، ص ۳۵۳.

مثبت و مفیـدی برای جوامع انسـانی دارد؛ اما آلودگی های سیاسـی و اخلاقی، گسترش تروریسم و سوء اسـتفاده از آن، فزونیِ قاچاق مواد مخدر و کلاهبرداری های مالی، مشکلات زیست محیطی، گسترش بیماری های جمعی، سوء استفاده های جنسی، فروش کودکـان و زنـان و... نیز جنبه جهـانی پیـدا کرده است. این مسائل و مشـکلات، به علّت باز شـدن مرز کشورها بر روی یکدیگر، گسترش مبادلات بین المللی و... به مشـکلات و جرایم فرامرزی و جهانی تبدیل شده است؛ یعنی، با گسترش «جهانی شدن»، این مشکلات نیز فراگیر و گسترده می شود.(۱)

در حالی که در حکومت جهانی حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف، مجال و امکانی برای بروز این گونه مشکلات نخواهـد بود. افراد فاسد و تباهگر از بین خواهند رفت و افراد صالح، جانشـین آنان بر روی زمین خواهند شد. زمینه های فکری و اعتقادی مردم تغییر خواهد یافت و رذایل اخلاقی و آلودگی های جنسی، ریشه کن

۱- فصلنامه پژوهش و سنجش، شماره ۲۵، ص ۲۱۰.

خواهد شد. مردم به نحو شایسته و به اندازه نیاز از طبیعت بهره خواهند برد و امنیت روانی بر جامعه حاکم خواهد شد.

یکی از پژوهشگران، مقایسه جالب و مفیدی بین جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف انجام داده که ذکر آن در اینجا پرفایده است:

۱. حکومت واحد جهانی اسلامی، تحت رهبری افراد صالح و وارسته و شخصیّت های برجسته دینی که معصوم از خطا و یا تالی تِلوِ معصوم اند، ایجاد می شود و قانون خدا در آن جامعه حاکم است، ولی حکومت واحد جهانی پیشنهادی، تحت نظر و اشراف قدرت مندان و زورمداران و ستمگران ایجاد می شود.

به عنوان نمونه «حق وتو» حقّی ظالمانه و خطرناک است که کشورهای قدرت مند برای خود قرار داده اند. در حکومت واحد جهانی و در خانواده بزرگ بشریّت کسانی که سر تا پا اسیر هوای نفس اند و از لحاظ اخلاقی منحط و ذلیل اند و نمی توانند فراتر از تعصبات خود عمل کنند و بسیار مغرور و ظالم و متعصب اند و همه بشریّت را در

خدمت خود می بینند، «حق وتو» دارند. این حقّ وتو، سبب می شود که جهان را به دوران دیکتاتوری اوّل برگردانند و قانون جنگل را حاکم کنند که هر کس زورش بیش تر است، باقی بماند و ضعیف ترها نابود شوند؛ یعنی، همان چیزی که امروزه شاهد آنیم و «وتو»هایی که امریکا به نفع اسراییل و بر ضرر فلسطینیان ستمدیده در سازمان ملل اعمال می کند.

اینجا است که می گوییم، حکومت جهانی پیشنهادی آنان، یا محّقق پیدا نمی کند و اگر هم تحقّق پیدا کند، هیچ ضمانت اجرایی برای اجرای صحیح آن در جهت منافع و سعادت و رفاه بشر وجود ندارد.

۲. امتیاز دیگر جامعه جهانی اسلامی، بر جهانی شدن، این است که محور تمام یک امور در این جامعه، خدا و احکام خدا است و تعالیم اسلامی برای اداره جامعه جهانی کافی است، ولی در جهانی شدن و جهانی سازی. محور، قوانین موضوعه بشری و الحاد و حاکمیّت سکولاریسم است.

۳. در حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

دین اسلام، تنها دین حاکم بر جهان خواهد بود، چنان که دین و سیاست نیز از هم تفکیک ناپذیرند و بلکه سیاست و حکومت؛ در خدمت دین و اهداف متعالی آن است، در صورتی که در وضعیت جهانی شدن، دین، مخصوصاً اسلام، جایگاه روشنی ندارد.

۴. در حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قرآن، محور زندگی بشر قرار می گیرد. حضرت علی علیه السلام فرمود: «در آن هنگام که مردم قرآن را به رای خود تفسیر کنند، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، آراء و نظر مردم را تابع قرآن قرار خواهد داد.».(۱)

از این کلام استفاده می شود که در عصر حکومت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف محور همه چیز و همه آرا و عقاید، قرآن خواهد بود، در حالی که در وضعیّت جهانی شدن، نه تنها قرآن، در جامعه بشری محور نیست؛ بلکه کوشش می شود که قرآن از صحنه خارج شود و اگر هم در برخی از جوامع، حضور کم رنگی دارد، سعی می شود که آیات قرآن را طبق نظر خود تفسیر کنند.

۵. حکومت جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بر محور

۱- نهج البلاغه، ج ۱۳۸.

توسعه اخلاقی، اجتماعی، امنیّتی استوار است، در حالی که جهان کنونی ما، از بحران معنویّت در رنج است، و امنیّت نیز چه در سطوح فردی و چه سطوح عمومی و ملّی و جهانی، به خطر افتاده است و از طرفی آن چه به عنوان اهرم قدرت است، برای کشورهای قدرت مند به رسمیّت شناخته شده است.

۶. توسعه علمی، از ویژگی های بارز حکومت جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است ؛ اما در عصر جهانی شدن، دانش پیشرفته، در انحصار کشورهای خاصّی است و این کشورهای از انتقال آن به کشورهای دیگر جلوگیری می کنند.

۷. حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف حکومتی است مبتنی بر آموزه های حیاتی و دینی. در حالی که جهانی شدن، پیامد و حاصل آگاهانه و ناآگاهانه پیشرفت های سیاسی، اقتصادی. فن آوری، و در ارتباط با نظام سرمایه داری و سلطه طلبی است.

۸ . حکومت واحد جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مشروعیّت خود را از خدا دارد و به تعبیر دیگر، حکومت ولایی است که حاکم آن از طرف خدا

منصوب است و از ناحیه مردم نیز مورد پـذیرش است؛ یعنی، حکومتی است که از یک سو مبتنی بر تأیید الهی است و از سوی دیگر، مورد رضـایت مردم است، در حـالی که در جهـانی شـدن، مشـروعیّت حکومت جهـانی، از نـاحیه مردم است، آن هم با هزاران فریب کاری که در گرفتن آرای مردم به کار می رود.

۹. حکومت واحد جهانی حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف بر مبنای حاکمیّت عقل است؛ زیرا، عقل انسان ها، در عصر ظهور، به کمال می رسد. در حالی که حکومت بر اساس جهانی شدن، بر منابی هواهای نفسانی و تمایلات حیوانی شکل می گیرد.

۱۰. در حکومت واحد جهانی حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف به خاطر توسـعه ای که در دانش و عقل بشـر پیدا می شود، تمـامی ظرفیّت هـای اقتصـادی طبیعت، کشف می شود و سـرمایه. در حـدّ وفور، در اختیـار است و سیسـتم توزیع نیز درست عمل می کنـد، لـذا اثری از فقر و شـکاف طبقاتی و جنوب و شـمال و کشورهای پیشـرفته و عقب مانـده، مشاهـده نمی شود. در این حکومت، جایی را نمی توان دید که آباد

نشده باشد. همه جا یک سان از مواهب طبیعت برخوردار خواهند شد.

با چنین برنامه ای، یقیناً، شکاف های طبقاتی حاکم نخواهد شد، در حالی که در نظام های اقتصادی حاکم بر جهان، شکاف های اقتصادی وحشت ناکی وجود دارد. شکاف شمال و جنوب، شکافی است که به اجماع صاحب نظران توسعه، میان کشورهای توسعهافته و عقب مانده وجود دارد. وجود کشورهای فقیر و بدهکار در این عالم، بهترین شاهد بر مدعا است.

۱۱. طبق کلام امیرالمؤمنین علیه السلام در حکومت واحد جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مؤ منان، به دور او اجتماع می کنند، و از افراد فاسق و فاجر و کافر، در آن حکومت اثری نیست.

در جهانی شدن، مؤمنان واقعی، جایگاهی ندارند و اطراف حاکمان و قدرت مندان را افراد هواپرست و لاابالی گرفته اند. آنان، اساساً، حکومت و سیاست را از دین جدا می دانند و به تعبیر دیگر، در این نوع حکومت، جایی برای مؤ منان نیست.

۱۲. الهی شدن، خواسته های بشر در

هنگام حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. در عصر جهانی شدن، کوشش، بر طرد فکر الهی و سعی در تبعیّت از هواهای نفسانی است.

۱۳. در عصر حکومت واحد جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اجتماع گمراهان پراکنده می شود و حق جویان گرد هم جمع می شوند: «هو دَوِیَص دَعُ شَعباً ویَشَعَبُ صَدَعاً»(۱)؛ «او، جمعیّت های گمراه و ستمگر را پراکنده می کند و حق جویانِ پراکنده را به دور هم گرد آورد.

در جهانی شدن، ستمگران عالم به هم می پیوندند و حق جویان را پراکنده می سازند».

۱۴. در حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ستمگران و طاغوتیان و کارگزاران بد کیفر می بینند و نیکان پاداش می گیرند و تشویق می شوند.

در عصر جهانی شدن، درست قضیّه به عکس است به جنایتکاران مانند شارون

۱- نهج البلاغه، خ ۱۵۰.

(نخست وزیر اسرائیل) لقب «مصلح» می دهند و به فرمانده ناو آمریکایی که دستور شلیک موشک را به هواپیمای مسافری ایران داد و نزدیک سیصد تن مسافر بیگناه را کشت، جایزه می دهند و فلسطینی های محروم و حزب الله ستم کشیده را لقب تروریست می دهند.

۱۵. حکومت واحد جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بر اساس عدل و قسط اداره می شود، و جایی از کره زمین نیست که در آن عدل گسترده نشود. در روایات متعدد، تعبیر به «یَم لَاءُ» - یعنی زمین از عدل پر می شود - شده است.

حاکمان در حکومت های عصر جهانی شدن، خود، از ستمگران اندو چنان در زمین عمل می کنند که گویا دشمن عدل اند و اساساً این که قبل از آمدن حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف جهان پر از ظلم و ستم می شود، در همان عصر جهانی شدن است که ظلم فراگیر در زمین تحقّق پیدا می کند.(۱)

۱- ر.ك: جهانی شدن و مقایسه آن با حکومت واحد جهانی حضرت مهدی(، انتظار، ش۷، صص۲۰۱-۲۰۹.

در پایـان گفتنی است مشـکلات و نـاگواری هـای زیـادی که اینـک گریبانگیر جوامع جهانی است و در آینـده نیز بشـر از آن رهایی نخواهـد یافت؛ در حکومت جهانی حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف وجود نخواهد داشت و همه مردم در امنیت، رفاه، آسایش و راحتی جمعی خواهنـد بود و همگان از ثروت، عدل، برابری، علم و دانش جهانی بهره مند خواهند شد. این وعده حتمی خداوند به همه مستضـعفان و یکتاپرستان جهان و نقطه اوج و متعالی تاریخ بشری خواهد بود. اصولاً حکومت جهـانی امـام مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف، برای رفع و ریشه کنی مشـکلات، ناهنجـاری هـا، کاستی ها، نابرابری ها، فسادها و انحراف ها تشکیل خواهد یافت و جنگ و ستیزه جویی، ناامنی، ظلم و برتری طلبی و... ریشه کن خواهد شد. در این صورت امنیت یک تن، امنیت همه و رفاه یک تن، رفاه همه خواهـد بود. رفاه و تنعّم بـدان سان خواهد بود که دیگر نیازمند و صاحب حاجتی در سـطح جامعه پیدا نمی شود؛ زیرا ثروت و منابع عادلانه در میان مردم تقسـیم خواهد شد. حکومت حضـرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برای مردم و به

جهت هدایت و نجات آنان است؛ از این رو نوید بخش دوستی، یکرنگی، یکدلی و نوع دوستی در میان همگان خواهد بود.

جهانی شدن این حکومت، به معنای جهانی شدن فضلیت ها، عدالت ها، نیکی ها، برابری ها و معنویت ها خواهد بود و مردم فرصتی خواهند یافت که خوب بیندیشند؛ خوب زندگی کنند؛ حکمت و دانش واقعی بیاموزند؛ یکدیگر را دوست بدارند؛ به حق همدیگر تجاوز نکنند؛ توحید محور و اخلاق گرا باشند؛ جامعه ای عاری از فساد و تباهی تشکیل دهند و... . در مدینه فاضله مهدوی، همه جا سخن از عدالت و قسط است و مردم شاهد لبریز شدن زمین از عدل و داد خواهند بود. دامنه عدالت او، تا اقصا نقاط منازل و زوایای ناپیدای جامعه گسترده خواهد شد؛ حتّی عدالت و دادگری، همچون گرما و سرما در درون خانه های مردمان نفوذ کرده و مأمن و مسکن وجود آنان را سامان خواهد بخشید.

ص:۱۳۵

منابع و مصادر

۱.اتکینسون، آر. اف و...، فلسفه تاریخ: روش شناسی و تاریخ نگاری، گردآوری و ترجمه حسینعلی نوذری، چاپ اول، تهران: طرح نو، ۱۳۷۹.

۲.ادواردز، پل و...، فلسفه تاریخ (مجموعه مقالات دائره المعارف فلسفه)، ترجمه بهزاد سالکی، چاپ اول، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی، مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۵.

۳.اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمّه فی معرفه الائمه، چاپ اول، تبریز: مکتبه بنی هاشمی، ۱۳۸۱.

۴.بحرانی، سیدهاشم، البرهان فی تفسیر القرآن، قم: مؤسسه بعثت، ۱۴۱۷.

۵.__________________ ، المحجّه فی ما نزل فی القائم الحجّه، ترجمه مهدی حائری قزوینی، چاپ سوم، تهران: آفاق، ۱۳۷۶.

۶.بلخاری حسن، تهاجم فرهنگی یا تفاوت فرهنگی، چاپ دوّم، تهران: انتشارات حسن افزا، ۱۳۷۸.

۷.پیتر، مارتین و شومن، هارالد، دام جهانی شدن (تهاجم به دموکراسی و رفاه)، ترجمه حمیدرضا شهمیرزادی، چاپ اول، تهران: مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ۱۳۸۱.

۸.تاج بخش، احمد، تاریخ و تاریخ نگاری، چاپ اول، شیراز: نوید شیراز، ۱۳۷۶.

۹.تاملینسون، جان، جهانی شدن فرهنگ، ترجمه محسن حکیمی، تهران: دفتر پژوهش های فرهنگی، ۱۳۸۱.

۱۰.توماس، هنری، بزرگان فلسفه، ترجمه فریدون بدره ای، چاپ چهارم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۲.

۱۱.جوادی، آملی، عبدالله، فلسفه حقوق شر، چاپ دوم، قم: اسراء، ۱۳۷۷.

۱۲.______________________، وسائل الشیعه، ۲۹ جلد، چاپ اول، قم: مؤسسه آل البیت، ۱۴۰۹.

۱۳.حسین، جاسم، تاریخ سیاسی غیبت امام دوازدهم، ترجمه محمدتقی آیت اللّهی، چاپ دوم، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۷.

۱۴.حسینی شرف الدین، تأویل الآیات الظاهره، چاپ اول، قم: انتشارات دفتر اسلامی، ۱۴۰۹.

۱۵.حشمت زاده، محمدباقر، چهارچوبی برای تحلیل و شناخت انقلاب اسلامی در ایران، چاپ اول، تهران: مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ۱۳۷۸.

۱۶.خرمشاهی، بهاءالدین، دانشنامه قرآن و قران پژوهی، ۲جلد، تهران: انتشارات دوستان و ناهید، ۱۳۷۷.

۱۷.خمینی [امام]، روح الله، ولایت فقیه، قم: انتشارات آزادی، ۱۳۶۱.

۱۸.________________ ، صحیفه نور، تهران: مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۶۰.

۱۹.دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، چاپ اول از دوره جدید، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.

۲۰.رابرتسون، رونالد: جهانی شدن (تئوری های اجتماعی و فرهنگ اجتماعی)، ترجمه کمال پولادی، تهران: نشر ثالث، ۱۳۸۱.

۲۱.رابرت. مارک و... ، جهانی سازی (چالش ها و راهکارها)، ترجمه سیدهادی عربی، چاپ اول، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۴.

۲۲.راغب اصفهانی، المفردات فی الفاظ القرآن، چاپ اول، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۸.

۲۳.رجایی، فرهنگ، پدیده جهانی شدن، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: نشر آگه، ۱۳۸۰.

۲۴.رامونه، آگاسینو، آیا جهان به سوی هرج و مرج می رود؟، ترجمه پریچهر شاهسوند، چاپ اول، تهران: انتشارات عطا، ۱۳۷۷.

۲۵.کارگر، رحیم، آینده جهان (دولت و سیاست در اندیشه مهدویّت)، چاپ اول، قم، بنیاد فرهنگی مهدی موعود، ۱۳۸۳.

۲۶.گیـدنز، آنتونی، گفتارهایی درباره یکپارچگی جهان (جهان رها شده)، ترجمه علی اصـغر سعیدی، چاپ اول، تهران: نشـر علم و ادب، ۱۳۷۹.

۲۷.لاتوشه، سرز، غربی سازی جهان، ترجمه فرهاد مشتاق صفت، چاپ اول، تهران: سمت، ۱۳۷۹.

۲۸.لوکر، ژرار، جهانی شدن فرهنگی، آزمونی برای تمدن ها، ترجمه سـعید کامران، چاپ اول، تهران: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۲.

۲۹.مـاری گنو، ژان، آینـده آزادی، چـالش هـای جهـانی شـدن دموکراسـی، چـاپ اول، تهران: مرکز و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۹.

۳۰.مکارم شیرازی، ناصر و...، تفسیر نمونه، ۲۷ جلد، چاپ دوازدهم، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴.

۳۱.ـــــــــــــــــــــ ، حکومت جهانی مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، چاپ هشتم، قم: مدرسه امیرالمؤمنین، ۱۳۷۶.

۳۲.نیش، کنت، جامعه شناسی سیاسی معاصر، ترجمه محمدتقی دلفروز، تهران: کویر، ۱۳۸۰.

۳۳.هینس، جـف، دین، جهـانی شـدن و فرهنـگ سیاسـی در جهـان سوم، ترجمه داوود کیـانی، چـاپ اول، تهران: پژوهشـکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۱.

ص:۱۳۹

۳۴.هی وود، انـدرو، درآمـدی بر ایـدئولوژی های سیاسـی، ترجمه محمـد رفیعی، مهرآبادی، چاپ اول، تهران: مرکز انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۹.

۳۵.هلد، دیوید و...، جهانی شدن و مخالفان آن، ترجمه مسعود کرباسیان، چاپ اول، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۲.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹